

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและผลงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น สภาพสังคมเศรษฐกิจและวิถีชีวิต ความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่ รวมไปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการผลิตสื่อสารคดี การจัดองค์ประกอบของภาพ มุมภาพ แสง และเสียงที่ใช้ในสารคดี ประกอบด้วย

1. แนวความคิดและทฤษฎี
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว
3. วิถีชีวิตและระบบเศรษฐกิจของชุมชนชาวเขาชนเผ่ามูเซอ
4. ความรู้เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์
5. เสียงในรายการโทรทัศน์
6. แสงเพื่อการผลิตรายการโทรทัศน์
7. การออกแบบตัวอักษร
8. หลักการเขียนบทโทรทัศน์
9. การตัดต่อแบบต่อเนื่อง
10. โปรแกรมที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎี

แนวคิดการตั้งถิ่นฐานมนุษย์

คำว่า การตั้งถิ่นฐาน (Settlement) หมายถึง การบุกเบิกและเข้าอยู่อาศัยครอบครองพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของโลกที่ไม่มีผู้ใดอาศัยมาก่อน รูปแบบและขนาดของแหล่งถิ่นฐานมีความซับซ้อนแตกต่างกันไป ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไปจนถึงรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านใหญ่น้อย เป็นเมืองหรือนครและมหานคร เป็นต้น หน่วยของการตั้งถิ่นฐานจึงเป็นการแสดงออกซึ่งการ

จัดการพื้นที่ของมนุษย์ในรูปของอาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง และการใช้ที่ดิน ตลอดจนถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อม (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536)

การตั้งถิ่นฐานมนุษย์มีความหมายกว้างมากจนเกือบจะไม่มีขอบเขตจำกัด คือ พิจารณาได้หลายแง่มุมจากนักวิชาการหลายสาขา สำหรับนักภูมิศาสตร์ นักผังเมือง สถาปนิก นักสังคมวิทยาและนักเศรษฐศาสตร์ อาจมองการตั้งถิ่นมนุษย์จากทฤษฎีเดียวกัน คือ จัดเป็นระบบเปิดแบบพลวัตอันประกอบด้วยจำนวนประชากร รูปแบบ และองค์ประกอบย่อยซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ จำนวนประชากร หมายถึงมนุษย์ที่ครอบครองผิวโลกตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป และตั้งถิ่นฐานในรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานชั่วคราว เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยเป็นพันคน รูปแบบก็จะกลายเป็นหมู่บ้าน เมืองเล็ก หรือกลุ่มหมู่บ้าน เป็นต้น รูปแบบและองค์ประกอบของแหล่งตั้งถิ่นฐานมนุษย์ จะเพิ่มความซับซ้อนขึ้นเมื่อจำนวนประชากรในแหล่งตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การตั้งถิ่นฐานยังประกอบด้วยระบบย่อยหรือองค์ประกอบย่อยอีกคือ มนุษย์ในฐานะเป็นบุคคล สังคมคือระบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์โครงสร้างคือสิ่งก่อสร้างทุกรูปแบบ และโครงข่ายคือระบบถนนหนทางและการคมนาคมติดต่อทุกชนิด

ในขอบเขตที่แคบลงมา แหล่งตั้งถิ่นฐานเป็นแหล่งที่ประชากรอาศัยอยู่รวมกัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิตและแสวงหาโอกาสต่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีชีวิตสังคมในชุมชน ไม่ว่าที่นั่นจะเป็นชุมชนขนาดเล็กที่เรียกว่า ที่พักกระโจมของพวกเร่ร่อนเร่ หมู่ชนหรือมหานครขนาดใหญ่ก็ตาม เมื่อขนาดของแหล่งตั้งถิ่นฐานแต่ละแห่ง จึงเป็นเสมือนระบบหนึ่งซึ่งจะค่อยๆ ใหญ่โตและซับซ้อนขึ้นตามกาลเวลา รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ทั้งจึงทำหน้าที่คล้ายระบบใหญ่ แหล่งตั้งถิ่นฐานเดี่ยวๆ จะทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบย่อย ดังนั้นลำดับศักดิ์ของระบบการตั้งถิ่นฐานประกอบกัน

ตามความเห็นของสำนักคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติของประเทศไทย(2521)นั้น การตั้งถิ่นฐานเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในเชิงประจักษ์และเกื้อกูลกัน การตั้งถิ่นฐานมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งตลอดมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในฐานะที่เป็นจุดกำเนิดของระบบสังคม การปกครอง และวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสามารถพัฒนาชีวิตมนุษย์ภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. ตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้านต่างๆ ของมนุษย์ได้อย่างเพียงพอ
2. รักษาภาวะสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรได้
3. มีความเสมอภาคทางสังคม
4. มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์

ดังนั้นจากแนวคิดนี้จึงสามารถนำมาวิเคราะห์ได้กับแรงงานพม่าที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองเชียงใหม่ ว่าสามารถดำรงอยู่ได้ มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีเพียงใด และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้มากขึ้นเพียงใด

แนวคิดการอพยพโยกย้ายถิ่น

การอพยพของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งเข้าไปอยู่ในสังคมอื่น ซึ่งอาจจะเป็นการลี้ภัยทางการเมืองหรือการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นการอพยพในระดับบุคคล หรือครอบครัวโดยไม่ได้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้ทฤษฎีและแนวความคิดจากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้คือ

วิลเลียม ปีเตอร์เซน (William Petersen) นักประชากรศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้ศึกษาการอพยพของประชากรออกมาเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การอพยพแบบดั้งเดิม (Primitive Migration) เป็นการอพยพย้ายถิ่นของชนในอดีตเพื่อแสวงหาอาหาร เรือรบเลี้ยงสัตว์ เป็นการย้ายที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิต แสวงหาที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์กว่าเดิม ปัจจุบันการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง เพื่อแสวงหาวิธีการดำเนินวิถีชีวิตแบบใหม่

2. การอพยพย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ (Force Migration) แต่ผู้ที่ถูกบังคับอาจจะถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม เช่น พวกนาซีบังคับให้ชาวยิวให้อพยพไปอยู่รวมกันยังที่อยู่แห่งหนึ่งหรือพวกพ่อค้าทาสไปบังคับกวาดต้อนพวกผิวดำจากแอฟริกามาขายที่สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3. การบังคับหรือการกระตุ้นให้อพยพ (Impelled Migration) แต่ผู้ที่ถูกบังคับยังมีสิทธิในการตัดสินใจหรือจะไป เช่น พวกลี้ภัยหรือหลบหนีปัญหาต่างๆ ทางด้านเชื้อชาติศาสนา หรือเกิดจากพลังผลักดันทางด้านทางการเมือง

4. การอพยพโดยเสรี (Free Migration) เป็นการอพยพของปัจเจกชน โดยเสรี อาจเกิดแรงจูงใจจากภายนอก เช่น ตำแหน่งงาน รายได้ หรือผจญภัย การอพยพโดยเสรีขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของปัจเจกชนเอง และทุนทรัพย์ที่ใช้ในการย้ายถิ่นก็เป็นของตัวเองด้วย ซึ่งการอพยพโดยเสรีนำไปสู่การอพยพในลักษณะที่ 5

5. การอพยพแบบกลุ่มชนจำนวนมาก (Mass Migration) สืบเนื่องมาจากการอพยพโดยเสรี ซึ่งย้ายถิ่นเข้าไปบุกเบิกหรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ จูงใจให้ชนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม เช่น การค้นพบทวีปอเมริกา การขุดพบทองคำมีผลจูงใจให้ชนจำนวนมากย้ายถิ่นเข้าไปเป็นจำนวนมาก เหตุของการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวส่วนใหญ่ มี 2 ลักษณะคือ Impelled Migration ที่เกิดจากแรงผลักดันภายในประเทศ และ Free Migration เกิดจากแรงจูงใจนอกประเทศ (William Peterson, 1969)

สำหรับสาเหตุที่ต้องการย้ายถิ่นที่อยู่เดิมไปอยู่ที่ใหม่ ได้แก่ การย้ายเพราะมีปัจจัยผลักดัน (Push Factors) คือ สิ่งผลักดันในถิ่นที่อยู่เดิม อาจเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (การกดขี่ทางเผด็จการทหาร) ภัยสงคราม การอพยพย้ายถิ่นประเภทนี้มักทำเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ กลุ่มชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ได้แก่ การย้ายถิ่นที่อยู่เพราะได้รับแรงจูงใจจากสิ่งที่ดีงามต่างๆ ในที่อยู่แห่งใหม่ เช่น การมีงานทำ ค่าแรงงานสูง การที่มีค่านิยมทางสังคมที่ดี ซึ่งการย้ายถิ่นประเภทนี้เป็นการย้ายโดยสมัครใจ

เมื่อเราทราบเช่นนี้ ก็สามารถคาดการณ์ได้ว่า พัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง และทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในอนาคตจะต้องเป็นไปตามแนวทางของกฎเกณฑ์ 2 ประการดังกล่าวอย่างแน่นอน

แนวคิดว่าด้วยเศรษฐกิจกับการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปัจจัยหรือตัวแปรทางเศรษฐกิจอาจเป็นได้ทั้งเหตุและผลของปัจจัยหรือตัวแปรทางการเมือง แต่การเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เงินเฟ้อ หรือคนว่างงานมากอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการจลาจลทางการเมืองจนถึงขั้นต้องเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ได้ หรือในทางกลับกัน หากเกิดความวุ่นวายทางการเมืองก็อาจทำให้ทางเศรษฐกิจทรุดโทรมลงได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เศรษฐกิจกับการเมือง, 2530: 8)

หนึ่ง จากการศึกษานี้ของ เซย์มัวร์ มาร์ติน ลิปเซ็ต (Seymour M. Lipset) พบว่าประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าจะมีความเจริญมั่งคั่ง ประชากรมีพื้นฐานการศึกษาสูง ประเทศนั้นมีโอกาสที่จะเป็นประชาธิปไตยได้ แต่ในทางกลับกันถ้าประเทศใดประสบความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก และยังไม่สามารถรักษาความเชื่อถือความศรัทธาจากประชาชนที่มีสถาบันการเมือง ประเทศนั้นก็ประสบความวุ่นวาย ตัวอย่างเช่น ประเทศพม่าประสบความเสียหายทางเศรษฐกิจ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นานนักเพราะเป็นสมรภูมิของญี่ปุ่นและอังกฤษ จึงปิดประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใน โดยหันไปใช้แนวทางลัทธิสังคมนิยมใช้ระบบการเมืองเป็นแบบอำนาจนิยมโดยการนำของกองทัพ การทำลายระบบประชาธิปไตย การพัฒนาประเทศโดยระบบราชการ ยึดกิจการต่างๆ ทางธุรกิจมาเป็นของรัฐไม่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และรัฐเป็นผู้วางแผนการกำหนดแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจทุกๆ ด้านจึงส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างเชื่องช้า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อคนต่อปี เพราะขาดการจ้างงานและไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ทำกิน

วีระศักดิ์ ฟูตระกูล (2536: 30) กล่าวว่า

“.....เนื่องจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศประกาศไม่ยอมให้ความช่วยเหลือหรือปล่อยเงินกู้ให้แก่รัฐบาลพม่าจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และด้านสิทธิมนุษยชาติภายในพม่า แต่สำหรับรัฐบาลพม่าแล้ว เชื่อว่าหากไม่มีการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจก่อนย่อมไม่มีการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ต่อไปได้.....”

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของผู้พลัดถิ่นชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า

ขจิตชัย นุรักษ์พัฒน์ (2536: 252-255) ได้ชี้สาเหตุของการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของผู้พลัดถิ่นชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าไว้ 2 ประการคือ

1. ปัจจัยเป็นเหตุผลักดัน (Push Factors) ผู้พลัดถิ่นส่วนใหญ่พากันหลบหนีความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในพม่า ซึ่งมากมายหลายสาเหตุด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านการเมือง ในพื้นที่ชายแดนพม่าส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยเป็นกบฏต่อรัฐบาลพม่า กำลังกบฏกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้อาศัยบรรดาชนกลุ่มน้อยต่างๆ เป็นฐานในการส่งกำลังบำรุง มีการเก็บภาษีในเขตที่ตนยึดครองอยู่ รวมทั้งใช้เป็นหูเป็นตาคอยหาข่าวความเคลื่อนไหวของพม่า ราษฎรที่เป็นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้บางคนก็เข้าร่วมกับกลุ่มกบฏด้วยความเต็มใจ เพราะต้องการสถาปนารัฐอิสระของตนขึ้น บางคนก็จำใจต้องเข้าเป็นพวกเพื่อความอยู่รอด เมื่อทหารพม่าสามารถเข้ามาควบคุมหมู่บ้านเหล่านี้ก็สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านจึงเป็นผลให้ชุมชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวบ้านธรรมดาพากันหลบหนีเข้าสู่เขตไทย เพื่อให้พ้นจากการถูกบีบคั้นของทั้งสองฝ่าย

1.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจของพม่าโดยส่วนรวมในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมามีอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ รัฐบาลติดนโยบายปิดประเทศ ประชาชนมีรายได้ต่ำ อัตรารายได้เฉลี่ยของประเทศของประชากรต่อคนมีเพียงคนละ 250 เหรียญสหรัฐเท่านั้น ประสบกับปัญหาขาดแคลนเครื่องอุปโภค โดยเฉพาะในช่วง 3-4 ปีหลังจากพุทธศักราช 2513 เป็นต้นมา พม่าประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างหนัก มีการขับไล่ต่างชาติออกจากประเทศ เป็นผลให้ธุรกิจของคนเหล่านั้นตกเป็นของรัฐ โดยไม่ได้รับค่าชดเชย ในพุทธศักราช 2517 ภาวะเศรษฐกิจของพม่าเข้าสู่ระดับวิกฤต กล่าวคือ

ผู้พลัดถิ่นซึ่งเป็นชาวไร่ ชาวนาส่วนใหญ่ นอกจากประสบความยากลำบากทางเศรษฐกิจอันเป็นปัญหาส่วนรวมของพม่าแล้ว ในบางปีการทำนาทำไร่ไม่ได้ผล รัฐบาลได้สนับสนุนการเกษตรเป็นการใหญ่ เมื่อ พุทธศักราช 2518 โดยการนำวิธีการที่เพิ่มผลผลิตใหม่ๆ มา

ใช้อย่างไรก็ตาม สภาพเศรษฐกิจของพม่าในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาอยู่มาก การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคมีอยู่ทั่วไป การลักลอบนำสินค้าจากไทยผ่านทางชายแดนด้านจังหวัดตากและจังหวัดกาญจนบุรีก็พอช่วยให้การขาดแคลนสินค้าบรรเทาลง

ปัญหาการว่างงานก็เป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากให้กับรัฐบาลพม่ามาก ในแต่ละปีมีผู้จบมหาวิทยาลัยหลายพันคน จบออกมาแล้วหางานทำยากเพราะมีแต่ภาครัฐไม่มีภาคเอกชน เนื่องจากการหางานทำยากนี้เองจึงมีคนพม่าที่จบการศึกษาสูงๆ พากันมาทำงานในต่างประเทศกันมาก

อย่างไรก็ตาม โดยเหตุที่คนพม่ามีชีวิตเรียบง่ายอยู่กันอย่างประหยัดคดออม เพราะฉะนั้นแม้จะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว ก็ยังพอทนอยู่ได้ การอพยพหลบหนีของผู้พลัดถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยด้วยสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจจึงมีน้อยกว่า

1.3 ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในพื้นที่ชายแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยนั้น พอถึงช่วงฤดูแล้งของทุกปี รัฐบาลพม่าจะส่งกำลังทหารเข้ากวาดล้างจุดต่างๆ ที่เป็นที่มั่นของฝ่ายกบฏ ในการสู้รบกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ซึ่งพลอยถูกถูกลงไปด้วย ทำให้ต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นประจำ รวมตลอดจนทรัพย์สินก็ได้รับความเสียหาย โดยไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ใดได้ บางครั้งก็ถูกทหารพม่าเกณฑ์ไปเป็นลูกหาบโดยไม่อาจขัดขืนได้ สภาพการเช่นนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นพากันอพยพหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตได้

2. ปัจจัยที่เป็นเหตุชักจูง (Pull Factors) สาเหตุที่ดึงดูดหรือชักจูงให้ผู้พลัดถิ่นอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยมีอยู่หลายประการ คือ

2.1 ความโอบอ้อมอารีของคนไทย กิตติศัพท์ความโอบอ้อมอารีของคนไทยต่อคนต่างชาติต่างภาษา มีมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว เพราะฉะนั้นการที่คนไทยมีใจเมตตาปราณีให้การต้อนรับคนต่างชาติต่างภาษาโดยไม่รังเกียจเคียดจัญท์นั้น ก็เป็นสาเหตุชักจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นเดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทย

2.2 สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า แม้สภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศไทยจะไม่คึกคักเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกันทั้งหมด ยกเว้น มาเลเซีย ปรากฏว่าประเทศไทยมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเหล่านั้น ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสิ่งจูงใจให้บรรดาผู้พลัดถิ่นเดินทางเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในประเทศไทย

2.3 ความต้องการแรงงาน ปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญในพม่าขณะนั้นก็คือ ประชาชนมีรายได้น้อย มีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก ผู้พลัดถิ่นจึงพากันเข้ามาหางานในเขตไทย แม้จะได้รับ

ค่าแรงที่ต่ำกว่าคนไทย คนกลุ่มนี้ยินดีที่จะรับยังดีกว่ามีชีวิตลำบากยากแค้นในพม่า และคนพม่าเป็นผู้ที่มีความอดทนสามารถปกครองได้ง่ายจึงทำให้นายทุนไทยที่มี กิจการเหมืองแร่ ทำไร่ และกิจการเผาถ่าน นิยมจ้างแรงงานพม่ากันมาก ซึ่งก็นับว่าเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ร้ายไปกว่าคือนายทุนบางคนถึงกับจ้างให้ผู้พลัดถิ่นทำงานอยู่กับคนไปรับเอาพรรคพวกเพื่อนฝูงในพม่าเข้ามาทำงานด้วย

2.4 ความผ่อนปรนของรัฐบาลที่ผ่านมาจะเห็นว่าประเทศไทยไม่เคยมีนโยบายใช้กำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรงเลย แม้กระนั้นก็ตามบรรดาประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศก็คอยเฝ้าดูการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไทยอย่างใกล้ชิด เมื่อผู้อพยพลี้ภัยกลุ่มต่างๆ เหยียบย่างเข้าสู่ประเทศไทยก็เป็นอันมั่นใจได้ว่าเขาจะต้องได้รับการผ่อนปรนให้อยู่อาศัยได้เป็นการชั่วคราว การผ่อนปรนของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยนี้เองก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยแม้จะไม่ใช่ว่าปัจจัยในการดึงดูดโดยตรง แต่ก็มีผลในทางอ้อม

แนวคิดต่อแรงงานต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย

จากนโยบายจัดระบบควบคุมแรงงานผิดกฎหมายที่ลักลอบทำงาน และอยู่ในประเทศไทยตามมติ คณะรัฐมนตรี 25 มิถุนายน 2539 2 กรกฎาคม 2539, 16 กรกฎาคม 2539 และ 6 สิงหาคม 2539 กล่าวได้ว่าน่าจะเกิดจากแนวคิดในเรื่องต่างๆ เช่น

การอพยพแรงงานระหว่างประเทศมีผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของชาติในเรื่องต่างๆ (ฉลองภพ สุตังกรณีกาญจน์ และ ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2531: 432) ดังนี้

1. การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา โดยเฉพาะเรื่องสัญชาติของบุตรที่เกิดในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช 2535

2. การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะผู้อพยพอาจเข้ามาทำงานหาเงินเมื่อได้รับค่าตอบแทนก็นำกลับประเทศของตน

3. ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก กระทบกระเทือนต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศ

4. ปัญหาการแข่งขันภายในประเทศ เพราะแรงงานต่างด้าวมักมีความได้เปรียบแรงงานในประเทศ ในเรื่องค่าแรงงาน ฝีมือ ความตั้งใจ และความอดทนในการทำงาน ซึ่งหากแรงงานต่างด้าวไม่พยายามสร้างความได้เปรียบในการทำงานในประเทศแล้ว นายจ้างก็คงไม่เสี่ยงที่จะจ้าง

5. ปัญหาการก่ออาชญากรรม ฆ่า ปล้น จี้ แล้วหลบหนีกลับไปยังประเทศที่ตนเองอยู่ทำให้ประชาชนในประเทศที่แรงงานต่างด้าวอพยพเข้าไปเดือดร้อน

6. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แรงงานต่างด้าวบางส่วนเข้าทำการบุกรุกทำลายป่า เพื่อใช้ในการปลูกพืช ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ป่าในประเทศ

7. ปัญหาทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวบางส่วนนำเอาโรคติดต่อเข้ามาแพร่เชื้อแก่ประชาชนในประเทศได้ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้ผ่านการตรวจร่างกายก่อนเดินทางเข้าประเทศ

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client Theory) ตามความหมายในเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ และความคาดหวังต่อกันหลายประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามประเพณี หรือวัฒนธรรมของสังคมแบบนี้คือ ความสัมพันธ์ที่ คาร์ล แลนเด (Carl Lande) เรียกว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์” (Patron-Client Relation) ซึ่งมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันอยู่มาก แม้ว่าฝ่ายอุปถัมภ์จะเป็นผู้ให้มากกว่าก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นการให้เปล่า ผลตอบแทนจากผู้อุปถัมภ์จะมีให้แก่ผู้อุปถัมภ์เสมอ แม้ว่าอาจมิใช่ด้านวัตถุก็อาจเป็นด้านจิตใจ ความจงรักภักดี เป็นต้น ลักษณะของความสัมพันธ์แบบนี้มีองค์ประกอบของความเป็นมิตรอยู่ด้วย แต่เป็นมิตรภาพที่ขาดดุลยภาพ (Lopsided Friendship) ในแง่ที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการให้ความสนิทสนมคุ้นเคยกัน แสวงหาผลประโยชน์จากกัน หรือจากผู้ที่ตนมีความสัมพันธ์ด้วย (Instrumental Friendship)

ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่เด่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทที่แตกต่างกัน คือ

1. ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะที่ไม่ถาวร (สนิท สมัการ, 2533: 26) ในภาวะสังคมดั้งเดิมโดยส่วนใหญ่ความสัมพันธ์จะถาวรจนกว่าฝ่ายหนึ่งจะตายไปหรือผู้อุปถัมภ์ที่มีโอกาสแลกเปลี่ยนแทบทุกแง่ทุกมุมของความสัมพันธ์ ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ที่คงที่ต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่าถ้าความสัมพันธ์ใน “ระบบอุปถัมภ์มีหลากหลาย (Multiplex) มากเพียงใด ความสัมพันธ์ก็จะมีโอกาสยืนยาวมากขึ้นเท่านั้น” (ธีรยุทธ บุญมี, 2532: 213)

2. ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะต่างตอบแทน (Reciprocities) (สนิท สมัการ, 2533: 26) แต่เป็นการแลกเปลี่ยนแบบไม่สมดุล ซึ่งผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะที่จะให้วัตถุหรือบริการแก่ผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ผู้ที่รับหรือบริการนี้อาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน วัตถุหรือบริการที่ได้ อาจเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการอยู่รอดของตนหรือครอบครัว การรับเอาวัตถุหรือบริการโดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่ จะสร้างหนี้สินทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์เป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากร (Resource) ที่สำคัญๆ และจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของผู้อื่น ทำให้ชาวบ้าน

ธรรมดาทั่วไป ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้ จำใจหรือเต็มใจเข้าพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอใช้ทรัพยากรเหล่านั้น เป็นการเริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนแบบไม่สมดุลขึ้น (ธีรยุทธ บุญมี, 2332: 200)

3. ความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างหวังผลประโยชน์จากกันและกัน (Instrumental Relationship)

4. ผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะให้ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุแก่ฝ่ายผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งมีฐานะที่ด้อยกว่า

5. ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี หรือบริการด้านอื่นๆ ที่ตนสามารถทำได้ เช่น การสนับสนุนทางการเมือง (สนธิ สมักรการ, 2533: 26)

6. มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน (Dyadic) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย (ธีรยุทธ บุญมี, 2532: 199)

สนธิ สมักรการ (2532: 25) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง “ ลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาท หน้าที่ และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรมของสังคม ”

เจมส์ ซี สกอตต์ (James C. Scott: 1972) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ไว้ว่าเป็นลักษณะของความสัมพันธ์คู่ (ระหว่างคน 2 คน) ที่มีความสัมพันธ์ลักษณะเป็นกลไก (Instrumental Relationship) โดยบุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการช่วยปกป้องคุ้มครองหรือให้ผลประโยชน์หรือทั้งสองอย่างแก่บุคคลที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ผู้ซึ่งในส่วนของตนจะต้องตอบแทนโดยการให้การสนับสนุนโดยทั่วๆ ไป และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการบริการส่วนตัวต่อผู้อุปถัมภ์ เจื้อนไขอีก 3 ประการของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ คือ ความไม่เท่าเทียมกัน ความสัมพันธ์ส่วนตัว และ ความยึดหยุ่นไม่เฉพาะเจาะจง

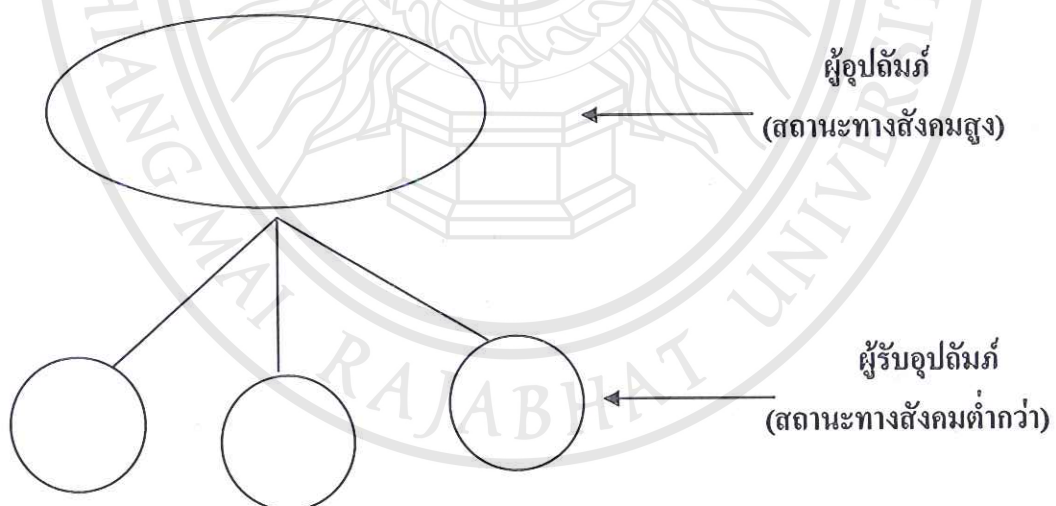
นอกจากนี้ อีริค อาร์ วูล์ฟ (Eric R. Wolf: 1963) ได้ขยายความเพิ่มเติมว่าในกรณีที่ความสัมพันธ์มาถึงจุดที่เกิดความไม่สมดุลในเชิงแลกเปลี่ยนในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งมีฐานะเหนืออีกฝ่ายหนึ่งความสามารถที่จะเสนอสินค้าและบริการนั้น ภาวะความเป็นเพื่อนจะแปรเปลี่ยนหรือเปิดทางให้กับความสัมพันธ์ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งเป็น “ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีฐานะต่างกัน ” (Lopsided Friendship) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะผูกพันคู่สัมพันธ์ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ไม่ใช่เฉพาะในด้านใดด้านหนึ่งที่จำเป็นในเวลาหนึ่งของความสัมพันธ์ ภายใต้ผลประโยชน์ในรูปวัตถุที่ผู้รับอุปถัมภ์ได้

อีริก อาร์ วูลฟ์ ยังกล่าวอีกว่า ภายใต้ความซับซ้อนของสังคมสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ของญาติ ครอบครัว และเพื่อน ยังคงอยู่และซับซ้อนยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ ทำให้สังคมสมัยใหม่ยังคงอยู่ได้ ระบบอุปถัมภ์จะเกิดขึ้นเมื่อความเป็นเพื่อนที่มีการตอบแทนกันอย่างเท่าเทียมกันนั้นได้เล็ดลอดหายไป นั่นคือ ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันหมดไปกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งมีทรัพยากรมากพอที่จะอุปถัมภ์คู่สัมพันธ์อีกฝ่ายหนึ่งได้ การแลกเปลี่ยนยังคงเป็นอยู่ในวงเล็กๆ ที่ยังมีพื้นฐานของการรู้จักกันเป็นส่วนตัว

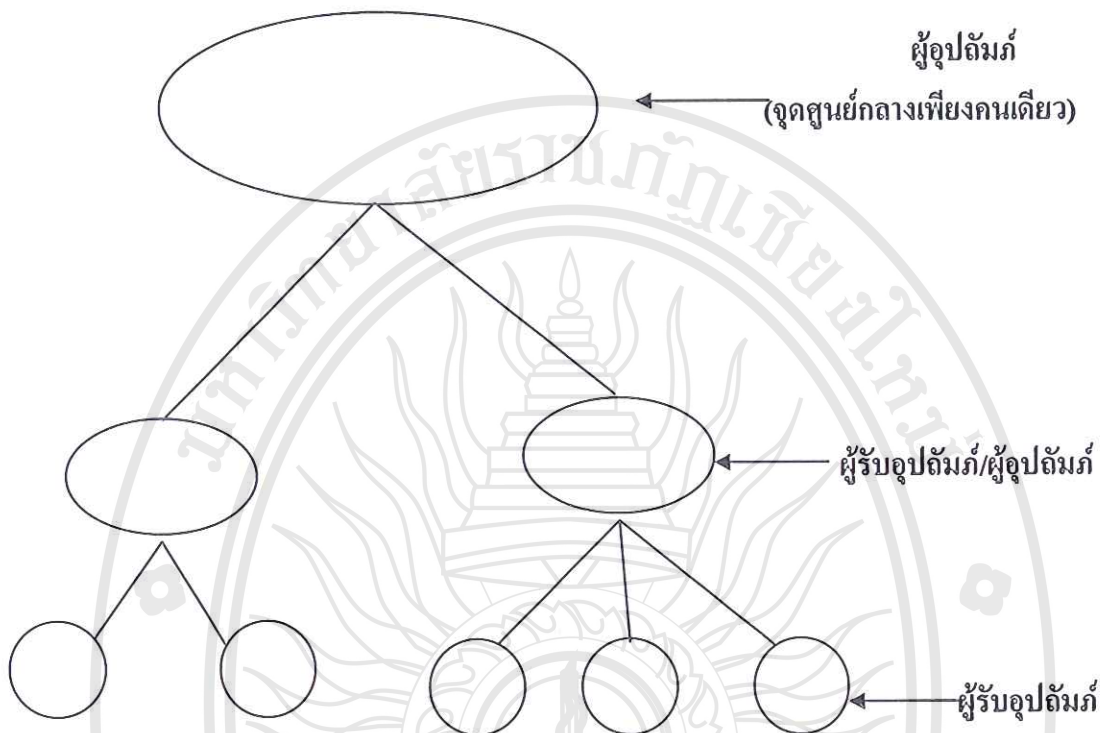
เจเรมี เคมป์ (Jeremy Kemp: 1982) ได้พูดถึงการตีความหมายของ ระบบเครือญาติ ไว้ว่า “ ในสังคมไทยลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ก็มักจะมีการอ้างอิงความเชื่อหรือให้สำนวนของเครือญาติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวที่จะช่วยลดการแข่งขันหรือการเอาเปรียบกันและเครือญาติจะครอบคลุมบางส่วนของระบบอุปถัมภ์ และในขณะเดียวกันก็เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอื่นๆ ด้วย เช่น การเป็นญาติโดยตรงหรือเป็นเพื่อนกัน ”

ลูเซียน เอ็ม แฮงค์ (Lucian M. Hanks) กล่าวว่า สังคมไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือ เป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่งโดยตลอดทั้งสังคม

โครงสร้างความสัมพันธ์กลุ่มผู้อุปถัมภ์ในแนวดิ่ง หมายถึง ผู้อุปถัมภ์มีสถานะในสังคมสูงและให้การอุปถัมภ์ผู้ที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่า ดังภาพ

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม (Patronage-client cluster)

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบปิรามิด (Patron-Client Pyramid)

ที่มา : James C. Scott อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2539 : 57

แนวคิดพื้นฐานการจัดตั้งกลุ่ม

กลุ่ม คือ การรวมตัวของบุคคล หรือปัจเจกชน แต่เงื่อนไขที่พื้นฐานที่จะทำให้เกิดหรือไม่เกิดการรวมตัวประการหนึ่ง และรวมตัวกันได้ ในลักษณะใด อย่างไรอีกประการหนึ่ง ตลอดจนเมื่อรวมตัวกันได้แล้ว จะทำงานร่วมกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพแค่ไหนเพียงใดนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นปัญหาสำคัญสำหรับการศึกษาเรื่องกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน และเนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน เป็นกลุ่มประเภททุติยภูมิ ไม่ใช่กลุ่มปฐมภูมิที่อาศัยเงื่อนไขด้านลักษณะธรรมชาติของมนุษย์เป็นรากฐานของการรวมตัวเป็นด้านหลัก ดังนั้น เงื่อนไขของการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันจึงมักจะเป็นเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสังคมนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พื้นฐานทางด้านระดับการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และการเมืองของแต่ละสังคมก็คือ เงื่อนไขในการกำหนดว่า กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเหล่านี้เป็นหลัก และเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว จะมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีประสิทธิภาพแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง

เมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังกล่าวเป็นประการสำคัญ ดังนั้น การกล่าวถึงพื้นฐานการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันในกรณีทั่วไป จึงเป็นเพียงการกล่าวด้านหลักการสำคัญๆ บางประการของลักษณะพื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งด้านการสร้างความเข้าใจในหลักการทั่วไป

1. พื้นฐานทางการเมือง ปัจจัยทางการเมือง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและการดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันนั้นโดยทั่วไปมีอยู่สองปัจจัยหลักคือวัฒนธรรมการเมือง และระบบการเมือง ในด้านวัฒนธรรมการเมืองนั้น ความเชื่อและพฤติกรรมพื้นฐานของประชาชนจะต้องเป็นไปในลักษณะของการมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการเมือง การขาดความตื่นตัวและกระตือรือร้นในทางการเมืองนี้ จะทำให้การแข่งขันต่อสู้ทางเศรษฐกิจทั้งในเชิงปกป้อง และเชิงแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้เพราะการต่อสู้ที่แหลมคมและสุดขั้วของมนุษย์นั้นก็คือ การต่อสู้ในทางการเมืองนั่นเอง ส่วนด้านระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้เช่นนั้นได้ก็คือ ระบบประชาธิปไตย ดังนั้น ระบบประชาธิปไตยในทางการเมือง จึงเป็นเงื่อนไขหลักอีกประการหนึ่ง ของการเกิดและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

2. พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จะก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันขึ้นมานั้น จะต้องเป็นระบบเศรษฐกิจ ที่มีการพัฒนามาถึงขั้นของการแข่งขันระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลาย ถ้าระบบเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับล้าหลังที่กลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลายยังไม่ขยายตัว และมีการผูกขาดอยู่ภายในระบบ โอกาสหรือเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันย่อมมีน้อย ดังนั้น ถ้าจะกล่าวอย่างสรุปก็คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้เอง ที่เป็นเงื่อนไขของการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน นอกจากระบบเศรษฐกิจแบบทุน นิยมจะเป็นเงื่อนไขของการเกิดกลุ่มแล้ว ลักษณะด้านการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้กลุ่มคงอยู่และขยายตัวอีกด้วย

3. พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม พัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมที่จะเป็นรากฐานให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน รวมทั้งประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มนั้น แม้จะมีหลายด้านหรือหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องก็ตาม แต่ปัจจัยที่สำคัญก็คือระบบความคิดความเชื่อ และพฤติกรรมในด้านของการยึดถือเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นอิสระของปัจเจกชน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจรวมเรียกว่า ลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) สาเหตุที่ทำให้ลัทธิปัจเจกชนนิยม เป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดและการมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันก็เนื่องจากหลักการพื้นฐานของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันนั้น เป็นเรื่องของ การรวมตัวของปัจเจกชน ดังนั้น ความคิดความเชื่อในเรื่องการรวมตัวว่า เป็นพลังในการปกป้อง

และแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนจะต้องมีอยู่เป็นพื้นฐาน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรวมตัวว่า ทุกคนนั้นยังมีอิสรภาพ เสรีภาพ และความเสมอภาคในการเข้าร่วมอยู่ด้วยกัน ถ้าปราศจากความเชื่อในหลักการ และเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ผลของการรวมตัวเป็นกลุ่มก็จะออกไปในลักษณะหนึ่ง ที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักการทั่วไปของการเกิดกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว

การศึกษา และงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติดังกล่าว ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งนำมาสู่ความขัดแย้งของสองประเทศ จึงส่งผลให้มีการอพยพของแรงงานพม่าเข้าสู่ประเทศไทย ปัจจุบันความสนใจในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น โดยเฉพาะในบทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานเหล่านั้น กลับมีผู้ศึกษาอยู่น้อย ผู้วิจัยจึงใช้การศึกษาเรื่องแรงงานต่างชาติดังกล่าว เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยมีนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องแรงงานพม่าในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาของผู้วิจัยสำคัญๆ ดังนี้

สวัสดิ์ วรพงษ์ (2524) ศึกษาวิจัยปัญหาชายแดนไทยกับพม่า พบว่า ปัญหาการ หลบหนีเข้าเมืองโดยมิได้รับอนุญาตของชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าในเขตชายแดนไทยในหลายจังหวัดชายแดนอำเภอแม่สอดก็เป็นส่วนหนึ่งในจำนวนนั้นด้วย เนื่องจากไทยกับพม่ามีพรมแดนติดต่อกันอย่างใกล้ชิดทั้งทางบกและทางทะเลจึงทำให้เกิดปัญหาจากชนกลุ่มน้อยเข้ามาแย่งอาชีพ เพิ่มประชากรและยังก่อปัญหาอีกหลายด้านที่จะมีผลกระทบถึงความมั่นคงและปลอดภัยของไทยด้วย

อาจารย์ อภิชาติบุตร (2530) ศึกษาวิจัยปัญหาผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงต่อความมั่นคงของชาติ พบว่าการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง ได้ทำให้มีผู้อพยพหนีภัยเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก หากรัฐบาลไทยให้สถานการณ์เป็นอยู่เช่นปัจจุบันแล้ว ผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงก็ยังคงหลั่งไหลเข้ามาเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ การเน้นนโยบายช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมต่อผู้อพยพย่อมจะทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในสภาพที่ต้องรับเลี้ยงดูผู้อพยพเหล่านี้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงให้แน่นอน และพยายามผลักดันผู้อพยพเหล่านี้กลับประเทศของเขา ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้ชนกลุ่มน้อยต่างชาตินำมาสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม (2535) ทำการศึกษาปัญหาแรงงานต่างชาติดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มประชาชนในอำเภอแม่สอดเลือกใช้แรงงานกะเหรี่ยงชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่ามากกว่าแรงงานไทย เพราะแรงงานกะเหรี่ยงมีค่าแรงถูกและไม่ผูกพันทางกฎหมายแรงงาน

นอกจากนี้แรงงานกะเหรี่ยงยังมีคุณภาพกว่าแรงงานไทยในด้านความอดทน มีระเบียบ วินัย และความซื่อสัตย์สุจริต อย่างไรก็ตาม การใช้แรงงานของกะเหรี่ยงเนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน และแรงงานบางส่วนให้บริการทางเพศ ทำให้ไทยเสียภาพพจน์

พล.ต.ท. ชาญวุฒิ วัชรพุกต์ (2535: 365) ได้ศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาของคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง โดยชี้ให้เห็นว่าการหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สังคมและแรงงานสาเหตุของการหลบหนีเข้าเมืองไทยก็เนื่องจากว่ามีองค์กรระหว่างประเทศบางองค์กรได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยให้ที่อยู่กับคนต่างด้าวเพื่อให้มาหลบอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมักมีการหลบหนีเข้ามาเป็นวงจร โดยการหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยจะผ่านตามแนวชายแดนทั้งทางน้ำและผ่านภูเขา ประกอบกับเจ้าหน้าที่ไทยซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอ ก็ทำให้การหลบหนีทำได้ง่ายขึ้น เมื่อมีการจับกุมตัวคนต่างด้าวก็มีปัญหาในเรื่องที่คุมขังไม่เพียงพอ

จิระ บุรีคำ (2537) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของไทยที่ศึกษา โดยสมบูรณ์ ศิริประชัย ไว้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ไม่ใช่ด้านเศรษฐกิจกล่าวคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จะประกอบด้วยรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การว่างงาน ความเพียงพอของพื้นที่ทำกิน และปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดของประชากร ทั้งหมดในจังหวัด ระดับการศึกษาของแรงงาน และระยะทางห่างจากพื้นที่ที่จะเคลื่อนย้ายเข้าไป และอายุของแรงงาน

บัณฑิต นาอาจ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ในทศวรรษ 1980 ซึ่งเป็นเวลาก่อนรัฐบาลของพลเอกชาติชาย โดยใช้ทฤษฎีการเมืองที่เกี่ยวข้อง (Linkage Politics) ในการอธิบายปัญหาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศ ซึ่งปัญหาทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญของพม่า เนื่องจากไทยเผชิญกับปัญหาจากสงครามอินโดจีนทำให้ไทยต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติเป็นหลัก และดำเนินนโยบายสร้างความสัมพันธ์ภราดรกับพม่าเพื่อลดภัยคุกคามลงรวมทั้งการมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างไทย-พม่า และความร่วมมือในการแก้ปัญหาอันเกิดจากพรมแดน ซึ่งปัญหาในเรื่องของพรมแดนนั้นนับว่าเป็นปัญหาที่สร้างความเข้าใจผิดให้แก่ทั้งฝ่ายพม่าและไทยอยู่เสมอ นอกจากนี้ปัญหาการเมืองภายในของพม่ายังส่งผลให้รัฐบาลพม่ามีเรื่องขัดแย้งกับรัฐบาลไทย โดยเฉพาะบริเวณตาก แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่จากการสู้รบกับชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะกะเหรี่ยงซึ่งมีฐานที่มั่นติดกับชายแดนไทย ผังตะวันตกซึ่งการสู้รบกับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงมีผลทำให้ราษฎรชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยหลบหนีภัยสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงเป็นภาระของประเทศไทยที่ต้องให้การอุปการะด้านที่อยู่อาศัยจนกว่าปัญหาระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่าจะสงบ

นาวาอากาศเอก สมโชค สวัสดิ์รักษ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยพม่ากรณีศึกษาปัญหาชนชาติกะเหรี่ยงในคริสต์ศักราช 1988-1994 ว่า สาเหตุปัญหากะเหรี่ยงและชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในสหภาพพม่า นั้นเกิดจากตัวรัฐบาลสหภาพพม่าเองที่ไม่ยอมให้ชนกลุ่มน้อยต่างๆ ได้รับสิทธิในการปกครองตนเองและเป็นรัฐอิสระตามเงื่อนไขข้อตกลง “แอตลี-องซาน” 28 มกราคม พุทธศักราช 2488 ทำให้ชนกลุ่มน้อยได้จับอาวุธขึ้นสู้กับรัฐบาลทหารพม่า เนื่องจากไม่มีวิธีการอื่นที่ดีกว่านี้อีกแล้ว สงครามกลางเมืองในสหภาพพม่ายอมเจรจายุติสงคราม แต่รัฐบาลพม่าก็ไม่อาจจะปราบปรามชนกลุ่มน้อยได้อย่างเด็ดขาดเช่นเดียวกัน รัฐบาลทหารพม่า ได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้กองทัพสหภาพพม่าแห่งชาติกะเหรี่ยงเป็นเป็นศัตรูอันดับหนึ่ง ที่รัฐบาลทหารพม่าต้องการปราบปรามอย่างเด็ดขาดแต่ทหารพม่าไม่สามารถกวาดล้างฐานที่มั่นของกะเหรี่ยง ซึ่งตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำเมยด้านชายแดนตะวันตกของไทยได้ทั้งหมด

ผลของการศึกษาพบว่ารายได้ปัจจุบันในภาคเศรษฐกิจ ที่ไม่เป็นทางการที่สูงขึ้นจะดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม และรายได้ปัจจุบันของสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนที่ลดลงจะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมขนาดการถือครองพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นจะขัดขวางการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ และแรงงานที่เป็นเพศชาย จะมีความโน้มเอียงในการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ และแรงงานที่เป็นเพศหญิง และยังพบว่า เมื่อได้รายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แรงงานที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจอย่างไม่เป็นทางการ ก็พร้อมที่จะเคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเดิมทันที ซึ่งลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นจะเป็นการเคลื่อนย้ายแบบกลับไปกลับมา (Circular Mobility) หรือการเคลื่อนย้ายชั่วคราว (Temporary Mobility) และจากการศึกษานี้ ให้ข้อสังเกตว่า ลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการ จะเป็นการเคลื่อนย้ายถาวร (Permanent Mobility) ถึงแม้ว่ารายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มสูงขึ้น แรงงานก็จะไม่เคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมดั้งเดิมแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะในภาคเศรษฐกิจทางการผลประโยชน์ในรูปตัวเงินจะสูงกว่าภาคเกษตรกรรมมาก นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางอ้อมที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงินที่แรงงานคาดหวังว่าจะได้รับในภาคเศรษฐกิจนี้ อาทิ ความสะดวกทางการศึกษา การดูแลสุขภาพ การแพทย์ การคมนาคมสื่อสาร และความบันเทิงจากความเป็นเมือง จะดึงดูดแรงงานคงอยู่ในภาคเศรษฐกิจทางการต่อไป

พ.ต.ท.เชิดชาย ม่วงมงคล (2537) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลักลอบเข้าเมืองของชนสัญชาติพม่า ในเขตอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลของการศึกษาพบว่า การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในเขตดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยที่ผู้ลักลอบเข้าเมืองเหล่านี้ต้องการ

หางานโดยไม่เกี่ยงอัตราค่าจ้างจึงเป็นการแย่งงานคนไทย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยหลักที่สำคัญได้แก่ การเกณฑ์ทหาร การเกณฑ์แรงงานด้วยอำนาจเผด็จการทางทหาร เพื่อทำสงครามปราบปรามกองกำลังของชนกลุ่มน้อยในพม่าเรียกร้องต้องการจัดตั้งประเทศเอกราช ในขณะที่ปัญหาความยากจน และการไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของรัฐบาลพม่าเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญรองลงมา สำหรับปัจจัยดึงดูด คือ การต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าจึงเกิดความคิดที่จะลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทย

กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543) กล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมของภาคเหนือว่า เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในภาคเหนือ ประกอบกับการมีเหตุการณ์สู้รบในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ประชากรพม่าอพยพเข้ามาหางานทำในจังหวัดชายแดนไทย-พม่า ประมาณการว่ามีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100,000 คน ประเภทของแรงงานที่เข้ามาทำงาน ได้แก่ คนงานก่อสร้าง แรงงานเกษตร บริการตามร้านอาหาร ช่างฝีมือ หัตถกรรม เป็นต้น แรงงานพม่าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไทยในด้านปัญหาการแข่งขันกับคนไทย ปัญหาสังคม ปัญหาการควบคุมดูแลผู้หลบหนีเข้าเมือง และความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่า

เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “ยุทธศาสตร์พัฒนาภาคเหนือสู่ความร่วมมือเศรษฐกิจ 5 เชนจ์” เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พุทธศักราช 2537 จัดโดยกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมของภาคเหนือว่า เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในภาคเหนือ ประกอบกับมีเหตุการณ์สู้รบในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ประชากรจากพม่าหลบหนีเข้ามาหางานทำในจังหวัดชายแดนไทย-พม่า ประมาณการว่ามีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100,000 คน ประเภทของแรงงานที่เข้ามาทำงาน ได้แก่ คนงานก่อสร้าง แรงงานเกษตร บริการตามร้านอาหาร ช่างฝีมือ หัตถกรรม เป็นต้น แรงงานพม่าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไทยในด้านปัญหาในการแข่งขันกับคนไทย ปัญหาสังคม ปัญหาการควบคุมดูแลผู้หลบหนีเข้าเมือง และความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่า

ทรงวิทย์ ศรีอ่อน (2538) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-พม่า โดยศึกษาถึงปัญหาที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ แนวทางการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อพม่าพบว่า ปัญหาชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานของพม่าได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-พม่า มาเป็นเวลานาน แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะเป็นปัญหภายในของรัฐบาลพม่าแต่ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะพม่าเข้าใจว่าไทยให้ความช่วยเหลือชนกลุ่มน้อย ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากไทยคือ พ่อค้า นักธุรกิจไทย มักไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงกับพม่าและเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์และทรัพยากรจากการค้าการลงทุนในพม่า โดยที่รัฐบาลไทยกำกับดูแลไม่ทั่วถึง ส่วนนโยบายการที่มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และการไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของ

พม่า มีทั้งผู้ที่เห็นว่าการดำเนินนโยบายของไทยระดับรัฐบาลนั้นถูกต้องแล้ว และผู้ที่รู้สึกว่ามันไม่แน่ใจในการนำนโยบายไปใช้ในระดับผู้ปฏิบัติ เพราะไทยและพม่ามีการปกครองแตกต่างกัน รวมทั้งการเปิดประเทศของพม่ายังคงกระทำในลักษณะไม่ไว้วางใจคนต่างชาติจึงควรกำหนดวิธีการปฏิบัติให้ชัดเจน ส่วนการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ไทย – พม่านั้นจะต้องอาศัยความพยายามของพม่าในการคลี่คลายปัญหาภายในของพม่าเอง ซึ่งไทยควรวางเฉยต่อกรณีความขัดแย้งทางการเมืองภายในพม่าอย่างเคร่งครัดส่วนการที่พม่าจะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดีขึ้น เพราะจะทำให้ผู้แทนของประเทศสมาชิกได้มีโอกาสพบปะและร่วมเจรจาแก้ไขปัญหาาร่วมกันภายใต้กฎระเบียบของประเทศสมาชิกของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเคร่งครัด

ไพศาล พุกศิริ (2539: 15-16) กล่าวว่า การผ่อนปรนให้จ้างแรงงานต่างชาติได้ระหว่างรอการส่งกลับนั้นมีผลดีหรือผลเสียต่อประเทศชาติอย่างไร ยังไม่มีใครให้คำตอบในเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจน แต่หากดูตามเจตนารมณ์ ของมติ คณะรัฐมนตรี แล้วจะเกิดผลดี 2 ประการ คือ สามารถควบคุมแรงงานต่างชาติที่เข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายได้และช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในระดับล่างได้

สว่างศรี สว่างไพร (2539: 114-118) ระบุว่า ชาวพม่าได้อพยพเข้ามาเป็นแรงงานไร้ฝีมืออยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วประเทศ เป็นปัญหาที่กระทบต่อประเทศไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

หนึ่งช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2540 ได้มีข่าวออกมาว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยพยายามผลักดัน ผู้อพยพ ประมาณ 5,000 คนให้กลับไปยังประเทศพม่า ในเรื่องนี้จึงเกิดการโต้เถียงกันว่าประเทศไทยเปลี่ยนจุดยืนเกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ อีกทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มสิทธิมนุษยชน ได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทยให้กลุ่มผู้อพยพพักพิงอยู่ในประเทศไทยต่อไป (สยามโพสต์, 28 กุมภาพันธ์ 2540) หลังจากนั้น พลเอก เซนฐา ฐานะจาโร ผู้บัญชาการทหารบกได้ออกมาปฏิเสธว่าไม่ได้ปฏิบัติการเช่นนั้นกับกลุ่มผู้อพยพ (เดลินิวส์, 1 มีนาคม 2540)

จากรายงานการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากภาวะ การเกิด การเจ็บป่วย และการตายของแรงงานข้ามชาติต่อนโยบายสาธารณสุข โดย กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2540) พบว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อและโรคติดต่อ เป็นปัญหาสำคัญที่พบบ่อยในแรงงานต่างชาติรวมทั้งโรคที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัย ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ โรคปรสิต เช่น มาลาเรีย และเท้าช้าง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตายและการเจ็บป่วย จำนวนผู้ป่วยต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆปี แสดงถึงภารกิจที่บุคลากรทางสาธารณสุขต้องแบกรับเพิ่มขึ้น รวมทั้งงบประมาณที่รัฐต้องใช้ในการรักษาพยาบาล ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน นอกจากนั้นอัตราเกิดของเด็กจากคนต่างชาติมีจำนวนไม่

น้อยและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นว่า การเข้ามาของแรงงานต่างชาติมีผลกระทบทั้งในทางสังคมและทางสาธารณสุข และเป็นสิ่งที่รัฐจำเป็นต้องตระหนักและหามาตรการต่างๆ เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อไปในอนาคต

กุศล สุนทรธาดา และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2540) ได้ศึกษาถึง ผลสืบเนื่องและผลกระทบต่อการเข้ามาของแรงงานต่างชาติ ในงานวิจัยเรื่อง กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบเข้าเมืองและความคิดเห็นของภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า การที่รัฐบาลผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างชาตินั้น ผลดีจะตกแก่นายจ้างหรือผู้ประกอบการ เพราะนายจ้างจะสามารถนำแรงงานต่างชาติมาชดเชยแรงงานที่ขาดแคลนทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไป และทำให้ต้นทุนแรงงานไม่สูงขึ้น นายจ้างสามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ และผลดีอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นการช่วยเหลือแรงงานพม่าซึ่งยากจน ถือเป็นการช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลกไปด้วย แต่มีข้อเสียคือ แรงงานต่างชาติที่เข้ามานั้นจะมาแย่งแรงงานคนไทย ทำให้แรงงานถูกกดค่าแรงไปด้วย และก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตและการลักขโมย รวมทั้งนำโรคติดต่อ เช่น โรคมาลาเรีย โรคเท้าช้างมาสู่คนไทย โดยเฉพาะผู้อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน

สำหรับผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างนั้น ได้แก่ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ผลกระทบที่มีต่อการปรับตัวของโครงสร้างค่าจ้าง กล่าวคือแรงงานไทยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ และมีเพียงร้อยละ 60 เท่านั้นที่ได้ค่าจ้างตามค่าจ้างขั้นต่ำ ผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งปัญหาดังกล่าวประเทศไทยก็เคยถูกทักท้วงจากนานาชาติมาแล้วในเรื่องการใช้แรงงานเด็ก และผลกระทบนอกจากนี้คือ ผลกระทบทางสังคม ถ้าแรงงานต่างชาติอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น ปัญหาความแตกต่างๆ จะมีมากขึ้น รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตที่กำลังเป็นปัญหากับคนไทยในปัจจุบัน ปัญหาการลักขโมยมีมากขึ้นทำให้ภาครัฐต้องเพิ่มกำลังและเจ้าหน้าที่ในการกวาดจับดูแล คดีอาชญากรรมประเภทม่านายจ้างก็จะมีบ่อยขึ้น นอกจากนี้ผลกระทบทางวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่เลยมองไม่ได้เช่นกัน ได้แก่ ความรู้สึกเป็นเชื้อชาตินิยม (racism) ซึ่งในปัจจุบันก็มีกระแสความรู้สึกเชื้อชาตินิยมในหมู่คนไทยอยู่บ้างปัญหาอีกประการคือ ปัญหา “บุคคลไร้สัญชาติ” (stateless person)

ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขเป็นสิ่งที่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง ทั้งในแง่ของการเพิ่มภาวะทางด้านงบประมาณ และบุคลากรในการให้บริการแก่แรงงานต่างชาติที่เข้ามา อีกทั้งปัญหาดูแลที่มากับคนต่างชาติ เช่น โรคทางเดินหายใจ ซิฟิลิส มาลาเรีย เหาช้าง และ เอดส์ ซึ่งบางโรคหมดไปจากเมืองไทยนานแล้ว ข้อค้นพบนี้สนับสนุนรายงานการวิจัยของ กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ ที่เพิ่งอ้างถึง

นอกจากนี้ สุทธิรัตน์ ชุ่มวิเศษ (2540) ได้ศึกษาถึง สาเหตุ กระบวนการขั้นตอนและวิธีการลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยของคนสัญชาติพม่าที่อำเภอ แม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยดึงดูดให้คนพม่าลักลอบเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ นอกเหนือจากปัญหาความยากจนและไม่สามารถหางานทำได้ในพม่า คือการที่คนสัญชาติพม่าสามารถหางานทำในไทยได้ง่ายและการมีรายได้ที่สูงกว่ารายได้ในพม่า ประกอบกับความไม่จริงจังต่อการสกัดกั้น ผลักดันจากฝ่ายไทย เพื่อต้องการหางานทำ โดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็นงานอะไร ขอให้มียาได้ เพราะอยู่ในพม่าไม่มีการจ้างงาน ไม่มีรายได้ และส่วนใหญ่ต้องการมาทำงานที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

นโยบายควบคุมกำกับดูแลแรงงานต่างชาติที่รัฐบาลกำหนดนั้น ไม่เหมาะสมเพราะการให้แรงงานพม่าเข้ามาทำงานในไทย ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแย่งคนงาน ปัญหาทางด้านสาธารณสุข ทางราชการไทยประสบความล้มเหลวในการป้องกัน ควบคุม สกัดกั้นการลักลอบเข้าออกประเทศของชาวพม่า เพราะมีปัจจัยที่หลากหลาย ซับซ้อน เกี่ยวพันอยู่ เช่น สถานการณ์ในประเทศพม่า นโยบายความควบคุมการทำงานของคนต่างด้าวของไทย เป็นต้น และการเข้าเมืองของพม่าจะลดลงได้ ฝ่ายความมั่นคงยังไม่มีความสามารถในการควบคุมการหลบหนีเข้าเมืองได้ ฝ่ายความมั่นคงยังไม่มีความสามารถในการควบคุมการหลบหนีเข้าเมืองได้

จากการศึกษาของ อำนวย รัชธรรม (2541) ในเรื่อง เครือข่ายการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า สาเหตุการลักลอบเข้าเมืองเกิดจากปัจจัยผลักดันจากภายในประเทศพม่าและปัจจัยดึงดูดจากประเทศไทย การลักลอบเข้าเมืองมีการดำเนินการเป็นขบวนการมีวิธีการและขั้นตอนในการลักลอบเข้าเมืองทั้งภายในประเทศพม่าและประเทศไทย เครือข่ายที่สำคัญได้แก่ กลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองที่มีการสร้างเครือข่ายติดต่อประชาสัมพันธ์ ความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกลุ่มคนพวกเดียวกัน จุดประสงค์เพื่อให้เกิดการลักลอบเข้าเมือง การหางานทำและพักอาศัยได้นานที่สุด ในเครือข่ายลักลอบเข้าเมือง ยังมีกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวเนื่องและแลกเปลี่ยนกันได้ กล่าวคือ 1) กลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองได้มีงานทำและมีที่พักอาศัย 2) กลุ่มคนไทยเจ้าของกิจการต่างๆ ได้ประโยชน์จากร่างงานราคาถูกและทรหดอดทนในการทำงาน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน 3) กลุ่มคนไทยผู้รับจ้างขนแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดได้รับประโยชน์จากการรับจ้างขนแรงงานต่างด้าวออกนอกเขตจังหวัด 4) กลุ่มคนไทยในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการมีแรงงานราคาถูกดูแลเฝ้าสวนไร่

วันเพ็ญ วอกลาง (2541) ศึกษาเรื่องกระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า แรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงรายมี 2 ประเภท คือประเภทพักอาศัยและไปกลับ ลักษณะของทั้งสองประเภทส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยใหญ่มีอายุ 20-29 ปี สถานภาพสมรสเป็นโสด ไม่ได้เรียน

หนังสือ และเป็นชายมากกว่าหญิง กลุ่มพักอาศัยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และงานบริการทั่วไป รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,080 บาท ทั้งกลุ่มประมาณ 1 ใน 3 ส่งเงินกลับโดยเฉลี่ยประมาณ 10,000 บาทคนต่อปี กระบวนการย้ายถิ่นแรงงานพม่าส่วนใหญ่เดินทางกลับเข้ามาครั้งแรกมาจากจังหวัดเชียงใหม่ประเทศพม่ามากที่สุด เส้นทางอพยพส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ลักษณะการเดินทางเข้ามามากกว่าครั้งเดินทางเข้ามาคนเดียวที่เหลือเดินทางมาพร้อมกับญาติและเพื่อน ประมาณหนึ่งในสามมีเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายของแรงงานพม่าอยู่ในจังหวัดเชียงรายก่อนแล้ว และทำหน้าที่ช่วยเหลือให้เดินทางเข้ามารับตัวของกลุ่มพักอาศัยพบว่า แรงงานพม่ามีการปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลองค์กรเศรษฐกิจและแบบแผนการใช้ชีวิตตามระยะเวลาการอยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น ความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานพม่ามีประมาณ 2 ใน 3 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรสูงสุดในกลุ่มแรงงานที่พักอาศัยตั้งแต่สองปีขึ้นไป คือการปรับตัวในการอยู่อาศัยให้เข้ากับชุมชนและสังคมในจังหวัดเชียงรายและกลุ่มที่พักอาศัยต่ำกว่าสองปี พบว่า ปัจจัยภูมิหลังและเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายที่เชื่อมโยงด้วยความผูกพันระหว่างกลุ่มแรงงานอพยพทั้งที่เพื่อจัดการกับปัญหาเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกัน

จากรายงานวิจัยของ กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2541) พบว่า ผู้อพยพจากพม่าในประเทศไทยหลายเชื้อชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ ผู้อพยพที่ลี้ภัยที่หลบหนีการสู้รบในค่ายพักพิงตามแนวชายแดน ผู้ลี้ภัยทางการเมืองและผู้รอการเดินทางไปต่างประเทศ แรงงานอพยพและเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสถานภาพและการรับรองแตกต่างกันในทางนิติบัญญัติและพฤตินัย แต่ละกลุ่มมีลักษณะดังนี้

1. กลุ่มผู้ลี้ภัยที่หลบหนีการสู้รบในค่ายพักพิงตามแนวชายแดนไทย ซึ่งกลุ่มนี้ไม่ได้ตั้งในย้ายถิ่นเข้าไทยแต่มีความจำเป็นต้องเอาชีวิตรอด และจำนวนไม่น้อยได้หลบหนีจากค่ายพักพิงเป็นแรงงานเพื่อความอยู่รอดและครอบครัว เพราะความแร้นแค้นในค่ายอพยพและความหวาดกลัว

2. กลุ่มผู้ลี้ภัยทางการเมืองและผู้รอการเดินทางไปประเทศที่สาม ซึ่งหลบหนีเข้ามาหลังการกวาดล้างผู้ต่อต้านรัฐบาลพม่าครั้งใหญ่ใน พุทธศักราช 2531 เป็นต้นมา กลุ่มนี้ตกอยู่ในสภาพไม่แตกต่างจากผู้ลี้ภัย ซึ่งไม่สามารถกลับถิ่นได้ เพราะมีแนวโน้มจะตกอยู่ในอันตรายหากถูกส่งกลับประเทศ

3. กลุ่มแรงงานอพยพ ทั้งที่เข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมายและลักลอบเข้ามาตามช่องทางต่างๆ ตามแนวชายแดน กลุ่มนี้แยกออกเป็น 3 ส่วน คือ กลุ่มที่มีความต้องการเข้ามาเป็นแรงงานโดยตรง กลุ่มที่ตั้งใจมาเป็นแรงงานด้วยความต้องการที่จะลี้ภัยและกลุ่มที่เปลี่ยนสถานภาพจากกลุ่มอื่นๆ เช่นผู้ลี้ภัยที่ออกมาจากค่ายพักพิงผู้ลี้ภัยทางการเมือง

4. กลุ่มผู้อพยพที่กลายเป็นเหยื่อของกระบวนการค้าแรงงานมนุษย์ซึ่งผู้ค้าแรงงานมีเป้าหมายหลักคือค้ากำไร และการทุจริตผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง จนถึงการข่มขู่คุกคามหรือบังคับให้แรงงานตกเป็นหนี้ผูกพันคล้ายทาส

มาลีวรรณ เลาะวิถี (2541) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการอนุญาตให้แรงงานต่างชาติให้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายทำงานต่อการจ้างแรงงานไทยในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจุบันแรงงานไทยมีอัตราการว่างงานสูง แต่แรงงานไทยอัตราการว่างงานที่สูง แต่แรงงานไทยปฏิเสธการทำงานในอาชีพที่ใช้แรงงานหนัก สกปรก และเสี่ยงอันตราย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานต่างชาติ ในอาชีพดังกล่าว สำหรับความคิดเห็นในส่วนของสาเหตุและความจำเป็นในการจ้างแรงงานต่างชาติ ถูกจ้างและประชาชนทั่วไป เห็นว่าการจ้างแรงงานต่างชาติยังขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของกิจการอีกด้วย และก็ยอมรับว่าแรงงานต่างชาติอาจก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ สาธารณสุข และปัญหาสังคม สำหรับในจังหวัดลำพูนปัจจุบันไม่มีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างชาติ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการผลักดันแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้อ้างมาทั้งหมดนี้ จึงสามารถสรุปผลการศึกษาเรื่องแรงงานพม่าที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อประเทศไทยไว้ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลกระทบด้านลบ กล่าวคือ ก่อให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อประเทศไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น ปัญหาการแย่งอาชีพคนไทย ปัญหาสังคม ปัญหาการควบคุมดูแลผู้หลบหนีเข้าเมือง และความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่า เป็นต้น
2. ผลกระทบด้านบวก ในกรณีสามารถควบคุมแรงงานต่างชาติที่เข้าเมืองไทยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในระดับล่าง
3. มีการเสนอให้รัฐบาลกำหนดแนวทาง ปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวพม่า เช่น ชาวกะเหรี่ยงให้แน่นอน และพยายามผลักดันผู้อพยพเหล่านี้กลับประเทศของตน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ชนกลุ่มน้อยต่างชาติมาสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย
4. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่า เนื่องจากปัจจัยผลักดันที่เกิดขึ้นในประเทศพม่าเอง และปัจจัยดึงดูดของประเทศไทย คนพม่าที่ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า จึงเกิดความคิดที่จะลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทย
5. ศึกษาสาเหตุของการหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย เนื่องจากมีองค์กระหว่างประเทศบางองค์กรได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยให้ที่อยู่กับคนต่างด้าว เพื่อมาหลบอยู่ในประเทศไทยเป็นชั่วคราว เจ้าหน้าที่ไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้การหลบหนีได้ง่ายขึ้น และในการจับกุมตัวคนต่างด้าวก็มีปัญหาเรื่องที่ยังไม่เพียงพออีกด้วย

6. สาเหตุที่เลือกใช้แรงงานพม่ามากกว่าแรงงานไทย เพราะแรงงานพม่าราคาถูก และไม่ผูกพันทางกฎหมายแรงงาน มีความอดทน มีระเบียบวินัย ไม่เกียจงาน และมีความซื่อสัตย์สุจริต

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับแรงงานพม่าเหล่านี้ จะสังเกตเห็นได้ว่าเรายังขาดงานวิจัยที่มุ่งศึกษาไปยังสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแรงงานพม่าโดยตรง ส่วนใหญ่งานวิจัยเน้นไปถึงสาเหตุที่เข้ามา ปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดันและผลกระทบด้านบวกด้านลบต่อประเทศไทยมากกว่า ดังนั้นถ้าหากจะมีงานที่เกี่ยวกับสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของแรงงานต่างด้าวโดยตรง และใช้องค์ความรู้นำมาประกอบ ก็จะช่วยให้สังคมไทยเกิดความรู้ ความเข้าใจกับแรงงานต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยเรื่อง “สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของแรงงานพม่าในเมืองเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย จำนวน 6 กรอบแนวคิด และ 1 ทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ แนวคิดการอพยพโยกย้ายถิ่น แนวคิดต่อแรงงานต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ และแนวคิดพื้นฐานการจัดตั้งกลุ่ม ผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญของแต่ละกรอบแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ ได้เสนอว่าการตั้งถิ่นฐานเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในเชิงประสานและเกื้อกูลกัน การตั้งถิ่นฐานมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งตลอดมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในฐานะที่เป็นจุดกำเนิดของระบบสังคม การปกครอง และวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสามารถพัฒนาชีวิตมนุษย์ภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ คือ

- 1.1 ตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้านต่างๆ ของมนุษย์ได้อย่างเพียงพอ
- 1.2 รักษาภาวะสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆ ได้
- 1.3 มีความเสมอภาคทางสังคม
- 1.4 มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์

2. แนวคิดการอพยพโยกย้ายถิ่น เน้นว่าสาเหตุที่ต้องการย้ายถิ่นที่อยู่เดิมไปอยู่ที่ใหม่ ได้แก่ การย้ายเพราะมีปัจจัยผลักดัน (Push Factors) คือ สิ่งผลักดันในถิ่นที่อยู่เดิม อาจเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (การกดขี่ทางเผด็จการทหาร) ภัยสงคราม การอพยพย้ายถิ่นประเภทนี้มักทำเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ กลุ่มชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ได้แก่ การย้ายถิ่นที่อยู่เพราะได้รับแรงจูงใจจากสิ่งที่ดีงามต่างๆ ในที่อยู่แห่งใหม่ เช่น การมีงานทำ ค่าแรงงานสูง การที่มีค่านิยมทางสังคมที่ดี ซึ่งการย้ายถิ่นประเภทนี้เป็นการย้ายโดยสมัครใจ

3. แนวคิดที่ว่าด้วยเศรษฐกิจกับการเมือง ได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง ว่าเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปังจัยหรือตัวแปรทางเศรษฐกิจอาจเป็นได้ทั้งเหตุและผลของปังจัยหรือตัวแปรทางการเมือง แต่การเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เงินเฟ้อ หรือคนว่างงานมากอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการจลาจลทางการเมืองจนถึงขั้นต้องเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ได้ หรือในทางกลับกัน หากเกิดความวุ่นวายทางการเมืองก็อาจทำให้ทางเศรษฐกิจทรุดโทรมลงได้

จากการศึกษาของ เซย์มัวร์ มาร์ติน ลิปเซ็ต (Seymour M. Lipset) พบว่าประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าจะมีความเจริญมั่งคั่ง ประชากรมีพื้นฐานการศึกษาสูง ประเทศนั้นมีโอกาสที่จะเป็นประชาธิปไตยได้ แต่ในทางกลับกันถ้าประเทศใดประสบความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเกิดจากปังจัยภายในและภายนอก นอก และยังไม่สามารถรักษาความเชื่อถือความศรัทธาจากประชาชนที่มีสถาบันการเมือง ประเทศนั้นก็ประสบความวุ่นวาย ตัวอย่างเช่น ประเทศพม่า

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์ (2536) ได้สรุปสาเหตุของการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของผู้พลัดถิ่นชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าไว้ 2 ประการคือ

1. ปังจัยเป็นเหตุผลักดัน (Push Factors) ผู้พลัดถิ่นส่วนใหญ่พากันหลบหนีความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในพม่า ซึ่งมากมายหลายสาเหตุด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่

- 1.1 ปังจัยด้านการเมือง
- 1.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ
- 1.3 ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ปังจัยที่เป็นเหตุชักจูง (Pull Factors) สาเหตุที่ดึงดูดหรือชักจูงให้ผู้พลัดถิ่นอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยมีอยู่หลายประการ คือ

- 2.1 ความโอบอ้อมอารีของคนไทย
- 2.2 สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า
- 2.3 ความต้องการแรงงาน
- 2.4 ความผ่อนปรนของรัฐบาลไทย

4. แนวคิดต่อแรงงานต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย เน้นว่าการอพยพแรงงานระหว่างประเทศมีผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของชาติในเรื่องต่างๆ ดังนี้

4.1 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา

4.2 การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะผู้อพยพอาจเข้ามาทำงานหาเงินเมื่อได้รับค่าตอบแทนก็นำกลับประเทศของตน

4.3 ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก กระทบกระเทือนต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศ

4.4 ปัญหาการแข่งขันภายในประเทศ เพราะแรงงานต่างด้าวมักมีความได้เปรียบแรงงานในประเทศ ในเรื่องค่าแรงงาน ฝีมือ ความตั้งใจ และความอดทนในการทำงาน

4.5 ปัญหาการก่ออาชญากรรม ฆ่า ปล้น จี้

4.6 ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.7 ปัญหาทางด้านสาธารณสุข

5. ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์ตามความหมายในเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ และความคาดหวังต่อกันหลายประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามประเพณี หรือวัฒนธรรมของสังคมแบบนี้ เรียกว่าความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์” (Patron-Client Relation) ซึ่งมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันอยู่มาก

ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่เด่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทที่แตกต่างกัน คือ

5.1 ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะที่ไม่ถาวร

5.2 ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะต่างตอบแทน

5.3 ความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างหวังผลประโยชน์จากกันและกัน

5.4 ผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะให้ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุแก่ฝ่ายผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งมีฐานะที่ด้อยกว่า

5.5 ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี หรือบริการด้านอื่นๆ ที่ตนสามารถทำได้ เช่นการสนับสนุนทางการเมือง

5.6 มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย

6. แนวคิดพื้นฐานการจัดตั้งกลุ่ม เสนอว่ากลุ่ม คือ การรวมตัวของบุคคล หรือปัจเจกชน เจื่อนใจของการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมักจะเป็นเจื่อนใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสังคมนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พื้นฐานทางด้านระดับการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และการเมืองของแต่ละสังคมก็คือ เจื่อนใจในการกำหนดว่า กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจื่อนใจเหล่านี้เป็นหลัก และเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจะมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีประสิทธิภาพแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับเจื่อนใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังกล่าวเป็นประการสำคัญ

6.1 พื้นฐานทางการเมือง ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ วัฒนธรรมการเมือง และระบบการเมือง ในด้านวัฒนธรรมการเมืองนั้น ความเชื่อและพฤติกรรมพื้นฐานของประชาชน จะต้องเป็นไปในลักษณะของการมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการเมือง ส่วนด้านระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้เช่นนั้นได้ก็คือ ระบบประชาธิปไตย ดังนั้น ระบบประชาธิปไตย ในทางการเมือง จึงเป็นเจื่อนใจหลักอีกประการหนึ่ง ของการเกิดและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

6.2 พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จะก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันขึ้นมานั้น จะต้องเป็นระบบเศรษฐกิจ ที่มีการพัฒนามาถึงขั้นของการแข่งขันระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลาย ถ้าระบบเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับล้าหลังที่กลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลายยังไม่ขยายตัว และมีการผูกขาดอยู่ภายในระบบ โอกาสหรือเจื่อนใจที่จะทำให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันย่อมมีน้อย ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จึงเป็นเจื่อนใจของการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

6.3 พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม พัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม ที่จะเป็นรากฐานให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน เกิดจากปัจจัยที่สำคัญคือระบบความคิดความเชื่อ และพฤติกรรมในด้านของการยึดถือเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นอิสระของปัจเจกชน ที่เรียกว่า ลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ จึงเป็นทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานพม่าที่อพยพเข้ามาในเมืองเชียงใหม่โดยตรง

วิถีชีวิตและระบบเศรษฐกิจของชุมชนชาวเขาชนเผ่ามูเซอ

ชาวจีนเรียกมูเซอว่า ล่อเฮ หรือ ยิวล่อ ชาวไทยลื้อ เรียก ข่าเลอะ ชาวไทยใหญ่และไทยเงิน เรียก มูเซอ แปลว่า นายพราน ชาวมูเซอเรียก ตัวเองว่า ลาฮู แปลว่า คน มูเซอมีภูมิลำเนาเดิมอยู่

ในประเทศทิเบต เมื่อถูกชาวจีนรุกรานก็ค่อยๆ ถอยร่นลงมาทางใต้ ในศตวรรษที่ 17 และ 18 พวกมูเซอได้ตั้งอาณาจักรอิสระของตนเอง บริเวณเขตแดน พม่าถึงจีน มีหัวหน้าปกครองกันเอง เมื่อพุทธศักราช 2423-2433 มูเซอถูกจีนรุกรานอีก จึงอพยพลงมาทางใต้ บางพวกเข้าไปอาศัยในลาว รัฐฉาน และประเทศไทย ปัจจุบันมูเซอใน จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และพะเยา

ชาวมูเซอที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 พวก คือ

1. มูเซอแดง (Lahu Nyi) มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพวกมูเซอด้วยกัน เรียกตัวเองว่า ลาฮุยยะ (Lahu-ya)
2. มูเซอดำ (Lahu Na) มีจำนวนเป็นที่สองรองจากมูเซอแดง เรียกตัวเองว่า ลาฮุนะ (Lahu Na) คนไทยภาคเหนือและ ไทยใหญ่เรียก มูเซอดำ
3. มูเซอชิ (Lahu Shi) มีจำนวนน้อยที่สุด คนไทยเรียก มูเซอกุย (Mussuh Kwi) หรือมูเซอเหลื่อง มี 2 เชื้อสายคือ เชื้อสาย บาเกียว (Ba Kio) และบาลาน (Ba Lan)
4. มูเซอเซเล (Lahu Shehleh) มีจำนวนเป็นอันดับสามรองจากมูเซอดำ เรียกตัวเองว่า ลาฮุนาเมียว (Lahu Na-Muey) พวกมูเซอแดงเรียกพวกนี้ว่ามูเซอเซเล

ประชากร ปัจจุบันมูเซออาศัยอยู่ใน 8 จังหวัด 30 อำเภอ 446 หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน 15,388 หลังคาเรือน ประชากร 85,845 คน (ทำเนียบชุมชนฯ 2540:44) ภาษาภาษามูเซอเป็นภาษาในตระกูลภาษาย่อยทิเบต ถึง พม่า (Tibeto-Burman) สาขาพม่า ถึง โลโล (Burmese-Lolo) ลักษณะภาษาของชาวมูเซอมักเป็นคำโดดๆ พยางค์เดียวไม่มี เสียง พยัญชนะสะกด มีเสียงสูงต่ำเพียง 3 เสียงเท่านั้น เช่น หวะ แปลว่า หมู จ้าเว แปลว่า กิน ก้า หมื่อ เว แปลว่า ร้องเพลง (สมัย 2541:48)

การแต่งกาย

1. มูเซอแดง (Lahu Nyi) หรือลาฮุยยะ (Lahu-ya) ผู้หญิงมูเซอแดง มีแถบผ้าสีแดงเย็บบนผ้าสีดำ ผ้านุ่งมีลายสีขาวสีเหลือง น้ำเงิน เสื้อแขนยาวทรงกระบอก ตัวเสื้อสั้นเปิดเห็น พุง ผ่าอกกลาง ติดแถบผ้าสีแดง ขอบคอใช้กระดุมเงิน ผู้ชายตัดผมสั้น เสื้อสีดำผ่าอกกลางมีกระดุมโลหะเงินประดับที่แขนเสื้อ ข้างหน้าและ ข้างหลัง เวลาเดินทางมีหน้าไม้กับดาบ ติดตัวไปด้วยเสมอ (บุญช่วย 2506:301-302)

2. มูเซอดำ หรือ ลาฮุนะ (Lahu Na) คนไทยภาคเหนือและ ไทยใหญ่เรียก มูเซอดำ เพราะนิยมแต่งกายด้วยผ้าสีดำ ผู้ชายสวมเสื้อดำแขนยาว ผ่าอกกลางสั้นแคบขึ้นเอว กางเกงจีน สีดำหลวมๆ ยาวลงไปถึงหัวเข่า มีผ้าสีดำทำเป็นสนับแข้งติดขอบสีขาวตอนล่าง โปกศีรษะด้วยผ้าดำ ผู้หญิงสวมเสื้อดำ แขนยาว ตัวเสื้อยาวลงมาถึงน่อง นุ่งกางเกง ผ่ากลาง เย็บผ้าสีขาวไว้ข้างต้นคอกหน้าลงมาถึงใต้หัวไหล่ โปกศีรษะ ด้วยผ้าดำยาว ใส่สนับแข้งสีดำ

3. มูเซอซี (Lahu Shi) หรือ มูเซอกุย (Mussuh Kwi) หรือมูเซอเหลื่อง มี 2 เชื้อสายคือ เชื้อสาย บาเกียว (Ba Kio) และบาลาน (Ba Lan) ผู้หญิงแต่งกาย 2 แบบ คือ ในเวลา ปกติสวมเสื้อดำ หรือขาว ติดแถบสีแดง นุ่งผ้า ขึ้นสีดำติดแถบผ้าสีขาวทั้งข้างบนและล่าง โปกผ้าสีดำและขาว อีกแบบหนึ่งแต่งกายคล้ายเสื้อ ผู้ชายเดิมนิยมโกนผม เว้นไว้หย่อม เดี่ยวตรงกลาง แล้วผูกปลายผมด้วย เส้นด้าย หรือดักเปีย โปกศีรษะด้วยผ้าสีดำ สีขาว สวมเสื้อสีดำผ่าอก กลางมีกระดุมโลหะเงิน กางเกงแบบจีนหลวมๆ สีฟ้า

4. มูเซอเชเล (Lahu Shehleh) หรือ ลาฮูนาเมียว (Lahu Na-Muey) ผู้หญิงสวมเสื้อดำยาวลงมาถึงข้อเท้า ผ่าอกข้างประดับโลหะเงินหลายแถว พาดไขว้ลงมาถึงใต้รักแร้ ริมผ้า มีสีเหลือง ขาว แดง แขนเสื้อหลวมๆ โปกศีรษะผ้าดำ มีห่วงคอและกำไล ส่วนผู้ชาย แต่งกายเหมือนชาวเขาเผ่าอื่น (บุญช่วย 2506:375)

โตพส สิริไสย์ (2532:34-35) สรุปว่า วิถีชีวิตของมูเซอ จะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเครือญาติใกล้ชิดของตนเป็นอันดับแรกเสมอ ในกรณีเมื่อมีปัญหาขัดแย้งกับคนในหมู่บ้านและไม่สามารถจะหาข้อยุติตกลงอันเป็นที่พอใจของตนได้ โดยที่เป็นฝ่ายรู้สึกว่าได้ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการตัดสิน กรณีพิพาทมูเซอก็จะพาญาติพี่น้อง หรือครอบครัวของตนอพยพไปอยู่ที่อื่นทันทีและเมื่อมีการขัดแย้งกันจนถึงขั้นประทุษร้ายกันถึงชีวิต ก็จะมีการรวมตัวกันระหว่างญาติพี่น้องอาจจะต้องลงมือ “ล้างแค้น” ให้แก่ผู้ตายด้วย หากครอบครัวใดไม่มีญาติพี่น้องของตนอยู่ในหมู่บ้านก็อาจจะเป็นที่ดูแคลนจากสังคมอย่างรุนแรง ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวมูเซอประกอบด้วย ผู้อาศัย 3 รุ่นคือ พ่อ แม่ บุตรสาว บุตรชาย และหลาน หัวหน้าครอบครัวเรียกว่า yeh sheh ma แต่ก็อาจจะตกเป็นของบุญเขย ที่มีฐานะสูงพอที่จะดำรงตำแหน่งได้ด้วยไม่ต้องผ่านแม่ยาย เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวต้องอาศัยผู้ที่มีความคล่องแคล่ว สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ให้การต้อนรับแก่แขกผู้มาเยือนและรักษาผลประโยชน์ของครอบครัว yeh sheh ma เป็นผู้ที่กุมอำนาจในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดของครอบครัวและขึ้นตรงกับผู้อาวุโสของกลุ่มเครือญาติซึ่งอยู่ในกลุ่มหมู่บ้านเดียวกันและขึ้นตรงกับผู้นำหมู่บ้านอีกทอดหนึ่ง

โตพส สิริไสย์ (2532: 44) สรุปว่า ระบบเศรษฐกิจของมูเซอเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพ (subsistence economic system) ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบด้าน เนื่องจากมูเซอ เป็นสังคมการปลูกเพื่อบริโภคอาหารเป็นหลัก เช่น หนู ไก่ เพื่อใช้เป็นอาหารและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและมีการเลี้ยงม้า สำหรับใช้ในงานบรรทุกสิ่งของด้วยวิธีการเกษตรของมูเซอ เรียกว่า การเกษตรแบบโค่นเผา (slash and burn) กล่าวคือ มูเซอ จะเลือกพื้นที่เพาะปลูกที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่หนาแน่นแล้วจะลงมือโค่นต้นไม้ใหญ่ หรือไม้เล็กแล้วปล่อยให้แห้งต่อจากนั้นจึงจะจุดไฟเผาเพื่อทำลายต้นไม้และตอไม้ จะทำการเผาซ้ำอีกรอบจนโล่งเตียนแล้วค่อย

หยอดเมล็ดข้าว ซึ่งจะเริ่มต้นประมาณเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม เมื่อถึงเดือนกันยายน ต้นข้าวก็จะเริ่มออกรวงและสามารถเก็บเกี่ยวได้ในเวลาต่อมา การใช้แรงงานจะใช้แรงงานทั้งหมดของครอบครัวจะต้องลงไปทำการเพาะปลูกข้าวเพื่อให้เพียงพอแก่การบริโภคในครัวเรือนในแต่ละปี และเมื่อเริ่มฤดูการใหม่ก็ต้องกลับมาเริ่มไถนผาอีก ดังนั้น เมื่อถึงเวลาว่างจากการทำไร่ ภูเขอจึงถือโอกาสกันอย่างเต็มที่แทบไม่ทำอะไรเลย เนื่องจากได้หุ้มแรงไปมากแล้ว เมื่อนึกสนุก ผู้ชายจึงชวนกันไปเที่ยวป่า ล่าสัตว์ ส่วนผู้หญิงและเด็กก็อาจจะออกไปเก็บผัก หน่อไม้ มาปรุงอาหารบริโภคกัน วิถีดำเนินชีวิตของภูเขอจึงเป็นไปแบบ “หาเองกินเอง” แรงงานที่ใช้เกือบทั้งหมดในแต่ละปีก็เพียงพอให้ได้ผลผลิตตอบแทนที่พอแก่การบริโภคในครัวเรือน จึงไม่มีโอกาสที่จะคิดแข่งขันกันสะสมความมั่งคั่ง วิถีชีวิตภายใต้ระบบเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพนี้จึงเป็นวิถีชีวิตที่มุ่งช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าการแข่งขันแก่งแย่งกัน

ความรู้เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์

บทบาทและความสำคัญของสื่อโทรทัศน์

โทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนสามารถรับชมข่าวสาร ความรู้ และข่าวสารต่างๆ ที่องค์การสถาบันสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่มายังกลุ่มประชาชน ประชาชนมีโอกาสได้ทราบข่าวสารเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกิดขึ้นอย่างสดๆ ร้อนๆ รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์จากภายในบ้านเรือนของตนเอง เช่น ข่าวเหตุการณ์ ข่าวกีฬา และรายการความรู้และสาระบันเทิงต่างๆ เช่น รายการตอบปัญหาลับสมอง รายการเด็ก รายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม รายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมละคร การ์ตูน ภาพยนตร์เรื่องราว ตลอดจนการแสดงอื่นๆ (Variety shows) โทรทัศน์จึงมีส่วนช่วยให้ผู้ชมทางบ้าน สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวและทั่วโลกได้ ในระยะเวลาอันสั้น ประหยัดทั้งเงินตรา และเวลาไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เรื่องของมนุษย์ด้วยกันเอง สถานที่ วัตถุสิ่งของ และดินแดนต่างประเทศที่อยู่ห่างไปไกลแสนไกล (วิรัช ภีรวัฒนกุล 2532:293-294)

คุณลักษณะและธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อทางภาพ (Visual Media) ที่มีลักษณะเฉพาะตัวดังนี้

1. สื่อโทรทัศน์ อาศัยภาพเป็นหลักในการนำเสนอ โดยใช้เสียงและแสงเป็นส่วนเสริม ซึ่งภาพที่นำเสนอ นั้น ได้แก่การแสดงท่าทาง สัญลักษณ์ เครื่องหมาย หรือข้อความ รวมถึงการใช้ภาษาเฉพาะของสื่อโทรทัศน์ซึ่งมีความแตกต่างจากระบบภาษาอื่นๆ ส่วนเสียงได้แก่ เสียงบรรยาย เสียงสนทนา เสียงดนตรี เสียงประกอบ ซึ่งเสียงจะเป็นส่วนเสริมในรายละเอียดที่ภาพไม่สามารถจะสื่อได้ เช่น เสียงนำเสนอเพื่อการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศ และอารมณ์ เป็นต้น

2. สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ผูกพันกับเวลา (Real Time Presentation) เป็นสื่อที่นำเสนอสารตามระยะเวลาจริงของผู้รับสาร และการรับรู้เกี่ยวกับเวลาจริงจะเดินหน้าไปเรื่อยๆ ไม่ย้อนกลับ ดังนั้นการนำเสนอสารผ่านสื่อโทรทัศน์ จะต้องนำเสนอสารที่มีเนื้อหาซับซ้อนน้อยที่สุด สร้างสรรค์สารให้มีความเข้าใจได้ง่ายที่สุด และไม่ยืดเยื้อความสนใจของผู้ชม ตลอดจนภาษาที่ใช้ถ่ายทอดความคิดนั้นจะต้องกระชับและได้ใจความ

3. สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอรายละเอียดเฉพาะส่วน เป็นการนำเสนอภาพทีละส่วน ซึ่งอยู่ในลักษณะของภาษาภาพวิเคราะห์ (Analytical Language) ซึ่งการนำเสนอภาพเหตุการณ์หนึ่งๆ นั้น สื่อโทรทัศน์จะตัดภาพออกเป็นส่วนๆ แล้วนำเสนอทีละส่วน หากนำเสนอไม่ครบทุกส่วนผู้ชมจะไม่เข้าใจเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งการนำเสนอภาพทีละส่วนนี้จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร โดยที่ผู้ชมไม่ต้องใช้ความพยายามในการติดตามรับรู้เนื้อหามากนัก สื่อโทรทัศน์จึงสามารถนำมาใช้กับผู้รับสารที่อายุน้อยได้ดี

4. สื่อโทรทัศน์นำเสนอการสื่อสารผ่านคลื่นอากาศเป็นสื่อที่นำเสนอสัญญาณภาพและเสียงในลักษณะการกระจายภาพและเสียง (Broadcasting Media) ทำให้สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว และกระจายเป็นบริเวณกว้าง ครอบคลุมทุกพื้นที่

5. สื่อโทรทัศน์สามารถนำเสนอเรื่องที่ยากซับซ้อนให้เป็นเรื่องที่ย่อยได้ โดยใช้ภาษาภาพ ภาษาเสียง และภาษาแสง นำเสนอ

6. สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อครอบครัวยุคใหม่ ช่วยให้เกิดการสังสรรค์ในครอบครัว เพื่อนฝูง การสร้างเรื่องจึงนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อใช้ภาษาที่เป็นกันเอง มีความรู้สึกสนิทสนมเป็นภาษาพูดหรือกิจวัตรประจำวัน เรื่องราวในโทรทัศน์ส่วนหนึ่งจึงเป็นหัวข้อสนทนาในครอบครัว

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่ออุ่น คืออยู่ระหว่างสื่อร้อนกับสื่อเย็น ซึ่งมีความหมายดังนี้

1. สื่อร้อนคือ สื่อที่สามารถดึงดูด เร่งเร้า บีบบังคับให้ผู้รับสารต้องสนใจสื่อเช่น ภาพยนตร์

2. สื่อเย็นคือ สื่อที่ไม่เร่งเร้าความสนใจของผู้รับสาร ชมได้เรื่อยๆ แต่อาจค่อนข้างเข้าใจยากเช่น สื่อสิ่งพิมพ์

3. สื่ออุ่นคือ สื่อที่มีทั้งลักษณะของสื่อร้อนและสื่อเย็นผสมผสานกัน โดยธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์นั้นสามารถเร่งเร้าให้ผู้ชมสนใจที่จะชมได้ง่าย แต่หากเขียนบทที่บีบบังคับผู้ชมมากเกินไปจะทำให้ผู้ชมรู้สึกเครียดกับการชมรายการโทรทัศน์ อาจจะเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่นแทนได้ การเขียนบทโทรทัศน์จึงควรมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมสามารถทำกิจกรรมอื่นร่วมไปด้วยได้ (ดำเนิน ขอดมิ่ง, 2543 : 10-12)

หลักการถ่ายภาพสำหรับการผลิตรายการโทรทัศน์

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีลักษณะซับซ้อนทั้งกระบวนการผลิตรายการและกระบวนการแพร่ภาพสู่กลุ่มเป้าหมาย การสร้างภาพในรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากภาพเป็นส่วนในการสื่อความหมายสร้างความน่าสนใจ ซึ่งเป็นโครงสร้างส่วนสำคัญคือ ส่วนที่เป็นภาพจะมีส่วนประกอบในการเสนอภาพที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ภาษาภาพ เป็นแบบลักษณะต่าง ๆ ของภาพที่ได้จากการถ่ายทำโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเสนอภาพที่มีลักษณะต่าง ๆ เพื่อการสื่อความหมายกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึก การถ่ายทอดความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระการให้คำอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาหรือแม้แต่เป็นการกำหนดบทบาทของผู้ชมเพื่อให้ผู้ชมเสมือนหนึ่งกำลังเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างใกล้ชิด ภาษาภาพเป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับการรับรู้ทางจิตวิทยาของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของรายการไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ดำเนิน ยอดมิ่ง, 2543 : 38) ซึ่งภาษาภาพที่ใช้เพื่อการผลิตรายการ และถ่ายทำรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

2. ลักษณะของขนาดภาพ ขนาดภาพในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อสื่อความหมายนั้น แบ่งได้ 3 ขนาดใหญ่ ๆ

2.1 ภาพระยะไกล (Long Shot)

2.2 ภาพระยะปานกลาง (Medium Shot)

2.3 ภาพระยะใกล้ (Close Up Shot)

และภาพทั้ง 3 ขนาดหรือ 3 ระบะนั้นมีเกณฑ์การเปรียบเทียบไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับวัตถุที่จะถ่ายทำว่าเป็นบุคคล หรือสถานที่ ซึ่งการกำหนดขนาดภาพมาตรฐานขึ้นโดยขึ้นโดยยึดเอาขนาดและสัดส่วนของร่างกายคนเป็นเกณฑ์ดังนี้

1. ภาพระยะไกลมาก (Extreme Long Shot -ELS) เป็นภาพบุคคลขนาดเต็มส่วนที่เห็นส่วนรวมของร่างกายทั้งหมดตั้งแต่เท้าจรดศีรษะเห็นรวมไปถึงพื้นที่ฉากหลังทั้งหมด

2. ภาพระยะไกล (Long Shot -LS) เป็นระยะภาพไกลที่เห็นบุคคลเต็มส่วนตั้งแต่เท้าจรดศีรษะแต่ความกว้างของฉากหลังและพื้นที่ส่วนบนและพื้นที่ด้านล่างลดลง

3. ภาพระยะไกลปานกลาง (Medium Long Shot -MLS) ภาพขนาดนี้เป็นภาพจากระยะไกลที่มีขนาดปานกลางแสดงรายละเอียดตั้งแต่บริเวณหัวแม่เท้าขึ้นไปจรดศีรษะ

4. ภาพระยะปานกลาง (Medium Shot- MS) เป็นภาพที่แสดงรายละเอียดของสัดส่วนตั้งแต่เอวหรือสะโพกจรดศีรษะ

5. ภาพระยะใกล้ปานกลาง (Medium Close Shot -MC) เป็นการกำหนดภาพตั้งแต่เอวขึ้นไปจรดศีรษะ

6. ภาพระยะใกล้ (Close Up Shot -CU) เป็นภาพขนาดที่กำหนดตั้งแต่บริเวณไหล่จรดศีรษะ

7. ภาพระยะใกล้มาก (Big Close Up Shot -BCU) เป็นภาพขนาดที่กำหนดเฉพาะใบหน้า

8. ภาพระยะใกล้พิเศษ (Extreme Close Up Shot -ECU) เป็นภาพขนาดที่กำหนดเอาเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งของบริเวณใบหน้า เช่น เฉพาะดวงตา เฉพาะริมฝีปาก หรือเฉพาะบริเวณจมูก เป็นต้น (อภิรักษ์ แสงทรัพย์, 2546:16-17)

ขนาดภาพเพื่อการถ่ายทอดความหมาย

ภาพเป็นส่วนที่สามารถสื่อความหมายให้เกิดความน่าสนใจ ผู้ชมสามารถเข้าใจง่ายซึ่งแบ่งขนาดต่าง ๆ และการสื่อความหมายได้ดังนี้

1. ภาพระยะไกล (Long Shot) ภาพขนาดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอหรือการบอกเล่าเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุการณ์ ภาพขนาดนี้เป็นภาพมุมกว้างบอกรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ ๆ มีพื้นที่กว้างใช้ในการเปิดเรื่องหรือเปิดฉาก เพื่อบอกผู้ชมว่าเรื่องราวเกิดขึ้นที่ไหน บรรยากาศโดยรวมเป็นอย่างไร

2. ภาพระยะปานกลาง (Medium Shot) การนำเสนอภาพระยะปานกลางมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดง ให้เห็นรายละเอียดของวัตถุที่ถ่ายทำให้ใกล้เคียงเข้ามาอีกระยะหนึ่งซึ่งจะทำให้เห็นรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเชื่อมโยงระยะการมองเห็นภาพจากระยะไกลให้เข้ามาใกล้มากขึ้น ถ่ายทอดอารมณ์การรับรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ ได้ใกล้ชิดขึ้น

3. ภาพระยะใกล้ (Close Up Shot) การนำเสนอภาพขนาดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นรายละเอียดของสิ่งนั้น ให้โดดเด่นมากขึ้นทั้งในรายละเอียดของวัตถุของหรือรายละเอียดเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกทางใบหน้า ดวงตาได้ดีที่สุด

การกำหนดขนาดภาพบุคคลในกลุ่มเหตุการณ์

การแบ่งและการกำหนดขนาดภาพบุคคลเพื่อให้เหมาะสมกำหนดในการถ่ายทำซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. One Shot-Single Shot เป็นการกำหนดขนาดภาพบุคคลหรือจำแนกภาพบุคคลที่อยู่ในกรอบนั้น ๆ ให้เป็นเพียงบุคคลเดียว ทั้งนี้เป็นภาพขนาดไหนก็ได้

2. Two Shot เป็นการกำหนดจำนวนบุคคลในกรอบภาพในเหตุการณ์ใด ๆ ภายในฉากให้มีบุคคลในกรอบภาพสองคน

3. Group Shot เป็นการกำหนดขนาดภาพในกรอบภาพใดภาพหนึ่งของเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งให้มีบุคคลอยู่ในกรอบภาพนั้นตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป (อภิรักษ์ แสงทรัพย์, 2546:19)

การจัดองค์ประกอบภาพ

สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกล้องโทรทัศน์นั้น ย่อมหวังไว้ว่าภาพที่ได้จากการบังคับกล้อง จะเป็นภาพที่ชัดที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยภาพนั้นให้ความหมายกับผู้ชมได้ตามความมุ่งหวังของผู้กำกับรายการและตามบทโทรทัศน์ ทั้งนี้ภาพที่ได้จากโทรทัศน์นั้น ก็คล้ายกับภาพประเภทอื่นๆ คือ ต้องนึกถึงความสวยงามได้สัดส่วน ได้แก่การจัดองค์ประกอบของภาพ และภาพโทรทัศน์นั้นมี อิทธิพลบางอย่างที่เป็นตัวการให้การจัดภาพเป็นไปได้อย่าง และอาจแตกต่างจากการจัดองค์ประกอบของภาพแบบอื่นๆ ซึ่งอาจรวบรวมได้จากเหตุผลดังนี้คือ

1. จอโทรทัศน์มีขนาดเล็กจึงเป็นการยากที่จะเสนอภาพให้ชัดเจนเท่าๆกับจอใหญ่อย่าง ภาพยนตร์หรือสไลด์ ดังนั้นการใช้กล้องโทรทัศน์จึงมักมีข้อจำกัดที่จะต้องจับภาพในระยะใกล้ และ ปานกลางมากกว่าระยะไกลและไกลมาก จึงไม่สามารถจับภาพเหตุการณ์ได้ทั้งหมด ผู้ใช้กล้องต้อง พยายามจับภาพให้ได้ในส่วนสำคัญที่สุดของเรื่องหรือเหตุการณ์นั้นให้ได้ จึงจะสื่อความหมายกับ ผู้ชม

2. ตามความเป็นจริงนั้นจอโทรทัศน์เป็น 2 มิติเท่านั้น แต่จะต้องทำให้ภาพที่ได้ในจอเป็น 3 มิติ โดยจะต้องให้เห็นขนาดและรูปร่างของวัตถุหรือคน ออกมาสมจริงสมจังที่สุด ทั้งในแง่ของ เงาม ความลึก ความตื้น ของตำแหน่งวัตถุและคน ภาพ 3 มิติที่ดีนั้นคือภาพที่คนดูสามารถแบ่ง ตำแหน่งความลึกตื้นของฉากได้อย่างชัดเจน ทั้ง Foreground, Middleground และ Background

3. โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่อยู่หน้ากล้องโทรทัศน์มักมีการเคลื่อนไหว ดังนั้นก็ย่อมหมายถึง ผู้บังคับกล้องจะต้องจับภาพเหตุการณ์นั้นให้อยู่ในกรอบจอ ขอให้ระลึกเสมอว่าประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ของภาพที่จะตกหล่นหายไปจากจอขณะที่มีการส่งภาพทางโทรทัศน์ ผู้ใช้กล้องโทรทัศน์ บางคนจึงตีกรอบเป็นเส้นดำไว้บนช่องมองภาพของกล้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจับภาพให้อยู่ ภายในกรอบที่ต้องการ บริเวณนี้มักเรียกว่า Essential Area

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้เราได้หลักในการจัดองค์ประกอบของภาพ 4 หลักการ ดังต่อไปนี้

1. การจัดระยะ นอกจากจะทำตามพื้นฐานทั้ง 5 ระยะแล้ว ยังสามารถจัดให้ดูเป็น ธรรมชาติตามเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ ทำทางที่แสดงนั้นควรจัดภาพในระยะใด มุมใด ซึ่งสามารถ รวบรวมได้ 5 ระยะด้วยกันคือ

Bust Shot (ครึ่งตัวท่อนบน)

Knee Shot (ตั้งแต่เข่าขึ้นไป)

Two Shot (ในกรอบจอมี 2 คน)

Three Shot (ในกรอบจอมี 3 คน)

Over the shoulder shot (เหนือข้อไหล่ขึ้นไป)

2. การจัดพื้นที่ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เรจะต้องพิจารณาก็คือ จะวางวัตถุไว้บริเวณใดของกรอบ ซึ่งทั้งนี้ก็จะรวมถึงคนด้วย เพราะเหตุว่ายังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการจับภาพให้อยู่ในจอมองภาพ และโฟกัส แต่ต้องการความงามความเหมาะสม โดยได้สมดุลในแง่ของความรู้สึกกับผู้ชมด้วย ซึ่งทั้งนี้มิได้หมายความว่าถึงสมดุลแบบสมมาตร แต่เป็นสมดุลเหมาะสมในความรู้สึกของผู้ชม

ตั้งแต่กรีกโบราณซึ่งเป็นผู้นำในเรื่องความเจริญทางศิลปะ ได้ให้สูตรสำหรับการจัดสัดส่วนของภาพไว้ โดยเรียกสัดส่วนที่สมบูรณ์สวยงามนี้ว่า “The golden section” และเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “Devine Propotion” สำหรับสัดส่วนในกรอบโทรทัศน์นั้นพบว่าไม่แตกต่างไปจากกรีกโบราณมากนัก การแบ่งสัดส่วนในจอโทรทัศน์ขอให้นึกเส้นสมมติเอาไว้ แบ่งกรอบเป็น 3 ส่วนทั้งแนวดิ่งและแนวนอน โดยอย่าถือว่าขนาดของจอโทรทัศน์นั้นเป็น อัตราส่วน 3:4

2.1 สำหรับเส้นบนสุดของจอในแนวนอน จะเป็นตำแหน่งที่ตาของผู้แสดงควรอยู่ในแนวนั้น

2.2 ส่วนเส้นล่างสุดในแนวนอน จะเป็นเส้นที่ควรให้ภาพระดับสายตาต่างๆไป

2.3 สำหรับเส้นในแนวตั้งนั้น จะช่วยวางองค์ประกอบของภาพฉากกับคน ส่วนภาพที่มีบุคคลและฉากซ้อน อย่างเช่นรายการข่าวประจำวัน มักมีผู้ประกาศข่าวและฉากบอกว่า เป็นรายการข่าวของสถานีใด ก็จะใช้เส้นแนวตั้งเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยวางบุคคลและฉากให้ได้สมดุล

2.4 ถ้ามีการสนทนากันระหว่าง 2 คนซึ่งหันหน้าเข้าหากัน ก็จะวางตำแหน่งกึ่งกลางของบุคคลทั้งสองอยู่ในเส้นแนวตั้งทั้งสองเส้นได้อย่างเหมาะสมเมื่อภาพที่คนหันด้านข้างหรือค่อนข้างไปทางข้างให้กับกล้อง การจับภาพควรจัดภาพให้มีช่องว่างด้านหน้ามากหน่อย เพื่อให้ความรู้สึกกับคนดูว่า น่าจะมีอะไรอยู่ข้างหน้านักแสดงคนนั้นจากสรีระของผู้แสดงถึงขอบของจอ นั่นก็เป็นบริเวณที่ควรเหลือเอาไว้บ้าง เพราะในความรู้สึกของคนดูย่อมไม่อยากจะเห็นสรีระของผู้แสดงไปชน หรือติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนดูผิดธรรมชาติ

3. การจัดความลึก ด้วยเหตุที่ว่าจอโทรทัศน์มีลักษณะแบนเป็น 2 มิติ แต่ต้องนำเสนอภาพออกมาเป็น 3 มิติ และดูเป็นธรรมชาติ การเสนอภาพจึงต้องอาศัยหลักการเดียวกันกับการวาดภาพ และการถ่ายรูป ซึ่งหลักการเหล่านี้ได้กำหนดวิธีทางไว้ในการใช้กล้องโทรทัศน์ไว้ด้วยเรียบร้อยแล้ว

การถ่ายภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงความลึก โดยอาศัยฉากหน้า ฉากกลาง และฉากหลังเป็นสิ่งช่วยให้เกิดภาพ 3 มิติ นอกจากนี้ยังมีแสงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการกำหนดรูปร่างของคนและวัตถุ

4. การจัดการเคลื่อนไหว ซึ่งภาพในจอโทรทัศน์นั้นมักจะมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ดังนั้นช่างกล้องจะต้องติดตามการเคลื่อนไหวให้ทัน และต้องเป็นการติดตามที่มีความหมายกับผู้ชมด้วย และหลักการก็มีอยู่ว่า ผู้ชมมักต้องการทราบสิ่งที่มีอยู่ข้างหน้าของผู้แสดงมากกว่าข้างหลัง หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้ชมต้องการทราบว่าผู้แสดงจะเดินไปไหน ไม่ใช่ผู้แสดงเคยอยู่ที่ไหน หลักอีกประการหนึ่งคือควรตามเฉพาะจุดที่สำคัญเท่านั้น อย่าตามหมดทุกอย่างที่มีอยู่ในภาพ ถ้าเป็นระยะใกล้มาก แต่ถ้าเลี้ยวไม่ได้จำเป็นต้องให้ผู้ชมติดตามการเคลื่อนไหวของทุกอย่างที่อยู่ในภาพ ก็ควรดึงภาพออกมาให้อยู่ในระยะไกลได้มุกกว้าง (จันทร์ฉาย เติมียาคาร, 2532:40-51)

การเคลื่อนกล้อง

การเคลื่อนกล้องเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาษาภาพเป็นการเปลี่ยนลักษณะของภาพที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางและตำแหน่งของกล้อง ซึ่งผลของการเคลื่อนที่กล้องจะทำให้ภาพเปลี่ยนลักษณะรูปแบบขนาดภาพและผลทางการสื่อความหมาย กล้องมีรูปแบบที่นำมาใช้ในการถ่ายทำ 4 วิธีคือ

1. การแพน (Panning) เป็นวิธีการเคลื่อนกล้องโดยวิธีการหันหน้ากล้องหรือการส่ายหน้ากล้องไปในแนวนอนหรือแนวราบโดยการส่ายหน้ากล้องให้อยู่ในระดับสายตา ทำได้ 2 ลักษณะ คือ การแพนกล้องไปทางซ้าย (Pan Left) และการแพนกล้องไปทางขวา (Pan Right) จุดประสงค์ของการ Panning เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถ่ายทำซึ่งเป็นวัตถุใด ๆ หรือบุคคลใด ๆ สอง สิ่งที่อยู่คนละจุดหรือห่างกันแต่มีความสัมพันธ์ในเหตุการณ์เดียวกัน

Following Pan เป็นวิธีการแพนกล้องตามวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่อยู่ การแพนแบบนี้จะต้องคอยระมัดระวังเกี่ยวกับความเร็วของสิ่งที่เคลื่อนไหวเป็นหลัก

Surveying Pan เป็นวิธีการส่ายหน้ากล้องไปในแนวระดับซ้ายหรือขวาอย่างช้า ๆ ให้ความรู้สึกเหมือนกับติดตามสำรวจตรวจตราเหตุการณ์ต่าง ๆ

Interrupted Pan เป็นวิธีการแพนเป็นระยะ ๆ คือ การส่ายหน้ากล้องเป็นช่วงระยะยาวแต่นุ่มนวล โดยบางช่วงอาจจะหยุดการแพนเพื่อจับวัตถุใดวัตถุหนึ่งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่องนั้นๆ

Swish Pan เป็นการแพนหรือส่ายหน้ากล้องในแนวระดับซ้ายหรือขวาอย่างรวดเร็วซึ่งภาพที่เกิดขึ้นจากการแพนกล้องแบบนี้ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

2. การทิลด์ (Tilting) เป็นวิธีการเคลื่อนกล้องอีกลักษณะหนึ่ง โดยยกหน้ากล้องขึ้นหรือกดหน้ากล้องลงในแนวดิ่ง (A Tilting Is A Vertical Move Up Or Down) การใช้ Tilt มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

Tilt Up ได้แก่การเงยหน้ากล้องขึ้นจากแนวระดับสายตา

Tilt Down ได้แก่การกดหน้ากล้องลงจากแนวระดับสายตา

3. การดอลลี่ (Dollying) เป็นการเคลื่อนที่กล้องอีกลักษณะหนึ่ง โดยการเคลื่อนกล้องเข้าหาวัตถุหรือเคลื่อนกล้องถอยห่างออกจากวัตถุในทิศทางใดทิศทางหนึ่งในแนวเส้นตรง โดยเคลื่อนไปทั้งตัวกล้องและฐานรองรับพร้อม ๆ กัน ซึ่งการเคลื่อนกล้องแบบนี้ฐานรองรับกล้องต้องเป็นแบบมีล้อเลื่อนเท่านั้นและแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

Dolly Out ได้แก่การเคลื่อนกล้องถอยห่างออกจาก Subject ใด ๆ อย่างช้า ๆ และนิมนวลในแนวเส้นตรงอย่างต่อเนื่อง

Dolly In ได้แก่การเคลื่อนที่กล้องเข้าไปหา Subject ใด ๆ อย่างช้า ๆ และนิมนวลในแนวเส้นตรงอย่างต่อเนื่อง

4. การทรัค (Trucking) เป็นการเคลื่อนที่กล้องขึ้นพื้นฐานอีกลักษณะหนึ่งที่ใช้กับการเสนอภาพเพื่อสื่อความหมาย จะเป็นการเคลื่อนที่กล้องไปในแนวนานกับวัตถุโดยเคลื่อนกล้องขนานกับวัตถุโดยเคลื่อนกล้องขนานไปทางด้านขวา (Truck Right) และทางด้านซ้าย (Truck Left) การใช้ Truck นี้กล้องจะอยู่ในตำแหน่งแนวระดับสายตาเสมอ การใช้ Truck มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอรายละเอียดเหตุการณ์หรือเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของด้านข้าง Subject หรือจากใดฉากหนึ่งอย่างต่อเนื่องหรือเพื่อเชื่อมโยงภาพระหว่าง Action หนึ่งไปยังอีก Action หนึ่ง (อภิรักษ์ แสงทรัพย์, 2546:20-22)

มุมกล้อง

มุมกล้องเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาษาภาพ มีความสำคัญต่อการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ผลของภาพที่เกิดขึ้นจากมุมกล้องในลักษณะต่าง ๆ นั้น เปรียบเสมือนภาพแทนสายตาของกลุ่มเป้าหมายที่ช่วยถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ช่วยสร้างผลการรับรู้ทางจิตวิทยาแก่กลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ ซึ่งมุมกล้องที่ใช้ในการถ่ายภูมุนั้นกำหนดได้ 2 ลักษณะคือ มุมกล้องในแนวดิ่ง และมุมกล้องในแนวนอน เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของภาษาภาพ ซึ่งมีความสำคัญดังนี้

การกำหนดมุมกล้องตามแนวดิ่ง (Vertical View Font)

การถ่ายภาพจากมุมต่ำ (Low Angle Shot)

การถ่ายภาพในระดับสายตา (Eye Level Shot)

การถ่ายภาพจากมุมสูง (High Angle Shot)

1. ระดับองศาของการถ่ายภาพจากมุมต่ำ (Low Angle Shot)

Low Angle Shot การถ่ายภาพจากมุมต่ำที่ยึดเอามุมในการถ่ายตามการเงยหน้ากล้องขึ้นทำมุมกับวัตถุที่ถูกถ่าย ประมาณ 20-40 องศา เรียกว่าการถ่ายภาพมุมต่ำ

Extreme Low Angle Shot การถ่ายภาพมุมระดับต่ำที่มีมุมในการถ่ายทำประมาณ 50-60 องศา ซึ่งภาพที่ถ่ายมักเป็นภาพอาคารหรือภาพบุคคลการถ่ายภาพในมุมระดับนี้เรียกว่ามุมต่ำพิเศษ

การถ่ายภาพจากมุมต่ำเป็นการกำหนดมุมต่ำของกล้องให้ต่ำกว่าระดับของสิ่งที่ถูกถ่าย หรือกล้องอยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าสายตา จะช่วยสื่อความหมายให้สิ่งที่ถูกถ่ายนั้นมีความยิ่งใหญ่ มีศักดิ์ศรี มีพลัง มีอำนาจ มีความขลัง มีความศักดิ์สิทธิ์ มีความแข็งแรง มีความมั่นคง มีความน่าเกรงขาม

2. ระดับองศาของการถ่ายภาพจากมุมระดับสายตา (Eye Level Shot)

เป็นการกำหนดตำแหน่งตัวกล้องถ่ายภาพให้อยู่ในระดับสายตา หรือระดับเส้นสมมุติที่เป็นจริงตามการรับรู้ปกติของบุคคล ลักษณะของภาพที่เกิดขึ้นจากการทำมุมกล้องในระดับสายตานี้ จะให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ และเป็นจริงตามที่สายตาเห็น การนำเสนอภาพในลักษณะนี้ ผู้ถ่ายภาพจะต้องรักษาความเป็นจริงและความถูกต้องทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในภาพ เมื่อปรากฏบนจอจะต้องตรงกับความเป็นจริงตามรูปทรงของวัตถุตามที่ตาเห็น

3. ระดับองศาของการถ่ายภาพจากมุมสูง (High Angle Shot)

High Angle Shot หมายถึงการถ่ายภาพจากมุมระดับสูง ที่มีมุมของการถ่ายทำประมาณ 20-40 องศา ซึ่งเรียกว่า การถ่ายภาพมุมสูงปกติ

Vet Gugg Angle Shot หมายถึง การถ่ายภาพจากมุมระดับสูงที่มีมุมของการถ่ายทำประมาณ 50-60 องศา เรียกว่าการถ่ายภาพจากมุมสูงมาก

Over Head Shot หมายถึง การถ่ายภาพจากมุมระดับสูงที่มีมุมของการถ่ายทำตั้งแต่ 60 องศาขึ้นไป โดยเลนส์ของกล้องจะตกลงเป็นแนวดิ่งกับ Subject ที่ถูกถ่ายหากเป็นการถ่ายสิ่งก่อสร้างจะเห็นส่วนบนทั้งหมด ถ้าเป็นภาพบุคคลจะเห็นด้านบนศีรษะ

Extreme High Angle Shot หมายถึงการถ่ายภาพจากมุมระดับสูงมากพิเศษ โดยทั่วไปจะกำหนดเอาระยะห่างระหว่างกล้องกับสิ่งที่ถูกถ่ายเป็นเกณฑ์ การใช้มุมกล้องระดับสูงมากพิเศษนี้มุมกดจากเลนส์ของกล้องจะเป็นแนวดิ่ง 90 องศา

ภาพที่ได้จากมุมสูง จะกำหนดให้ผู้ชมมีความรู้สึกในเรื่องของความต่ำด้อย อ้างว้าง โดดเดี่ยว และอารมณ์อื่นๆ แต่ในบางกรณีหากมีองค์ประกอบอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ก็สามารถพลิก

ความรู้สึกไปในทางตรงกันข้ามได้เช่น ที่ราบอันกว้างใหญ่ไพศาล แต่เต็มไปด้วยทหารจำนวนนับแสน หรือภาพที่แสดงให้เห็นฝูงชนเต็มท้องถนน จำนวนหลายๆคน เป็นต้น

การกำหนดมุมกล้องตามทิศทางแนวราบ (Camera Direction)

ทิศทางด้านหน้า (Font Direction)

ทิศทางด้านข้าง (Side Direction)

ทิศทางด้านหลัง (Back Direction)

1. ทิศทางด้านหน้า (Font Direction)

การถ่ายภาพจากด้านหน้าของตัวแสดง ภาพที่ได้จากมุมนี้จะให้ความรู้สึกที่หนักแน่นมั่นคง แต่จะมีข้อบกพร่องในเรื่องความลึกของภาพ เพราะภาพที่ได้จะไม่มีมิติ หรือความลึก หากแสงหลักภายในฉากนั้นส่องมาจากทางทิศด้านหน้าของตัวแสดงด้วยแล้ว ยิ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ภาพดังกล่าวมีความแบนหรือไร้มิติมากขึ้น

การถ่ายภาพจากด้านหน้าของตัวแสดงประมาณ 3:4 ส่วน ภาพที่ได้จากมุมนี้จะให้ความรู้สึกที่หนักแน่นมั่นคง หรือเข้มแข็งกว่าทิศทางอื่นๆ ซึ่งภาพที่ได้จะมีความลึกและเกิดมิติที่สาม ไม่ว่าลักษณะทิศทางของแสงภายในฉาก จะมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใดก็ตาม

2. ทิศทางด้านข้าง (Side Direction)

การถ่ายภาพจากด้านข้างตัวแสดง ภาพที่ได้จากมุมนี้จะให้ความรู้สึกไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร แต่จะดีกว่าการถ่ายในทิศทางด้านหลังของตัวแสดง

3. ทิศทางด้านหลัง (Back Direction)

การถ่ายภาพจากด้านหลังของตัวแสดงประมาณ 3:4 ส่วน ภาพที่ได้จากมุมนี้จะมีผลทำให้ความรู้สึกที่เข้มแข็ง แทบไม่มีเหลืออยู่เลย โดยเฉพาะระดับสิ่งที่ถูกถ่ายจะอยู่ในอาการที่สงบนิ่ง ผู้ชมเกือบจะมองไม่เห็นหน้าตัวแสดงด้วยซ้ำไป การถ่ายภาพจากด้านหลังของตัวแสดง ภาพในลักษณะนี้ จะเป็นการทำให้ความรู้สึกของผู้ชมต่อตัวแสดงที่ปรากฏในภาพมีความอ่อนแอมากๆ ไม่มีความเข้มแข็งหลงเหลืออยู่เลย (เกษตร แก้วภักดี, 2544: 18-21)

ความต่อเนื่อง (Continuity)

หมายถึง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างกลมกลืนของเหตุการณ์ต่าง ๆ (Eventely) จังหวะ (Rhythm) ลักษณะภาพ (Type Of Shot) เนื้อหา (Content) และช่วงเวลา (Time & Space) ความต่อเนื่องเป็นภาษาภาพอย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อเชื่อมโยง เนื้อหาหรือเรื่องราวที่นำเสนอให้กลมกลืนต่อการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับช่วงเวลาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่

1. ความต่อเนื่องเกี่ยวกับภาพ (Pictorial Continuity)
2. ความต่อเนื่องเกี่ยวกับช่วงเวลา ระยะเวลา (Spatial Continuity)
3. ความต่อเนื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Event Continuity)

ลักษณะของความต่อเนื่องทั้ง 3 ประการนั้น เป็นความต่อเนื่องพื้นฐานและเป็นหลักการที่สำคัญที่นำมาใช้กับการผลิตรายการโทรทัศน์ รูปแบบของความต่อเนื่องทางภาพ ความต่อเนื่องทางเวลาและความต่อเนื่องของเหตุการณ์นั้น มีภาษาภาพต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นเครื่องช่วยสร้างความต่อเนื่องให้เกิดขึ้น ซึ่งภาพที่นำมาใช้สร้างความต่อเนื่องนำเสนอเรื่องราวทั้งหมดของรายการโทรทัศน์นั้นเรียกว่า ความต่อเนื่อง (อภิรักษ์ แสงทรัพย์, 2546:25)

แบบลักษณะของความต่อเนื่อง

แบบลักษณะของความต่อเนื่องเป็นส่วนของการเชื่อมต่อภาพซึ่งประกอบด้วยหลายลักษณะด้วยกันได้แก่

1. Cut เป็นภาษาภาพที่ใช้เพื่อสร้างความต่อเนื่องทางภาพ โดยมีลักษณะเป็นการตัดภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่งซึ่ง Cut นี้แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 Cut In การตัดภาพระหว่าง Shot หรือตัดภาพระหว่างขนาดภาพที่มีขนาดที่แตกต่างกันเป็นการตัดภาพที่นำไปสู่รายละเอียดของเหตุการณ์วัตถุหรือสิ่งของที่มีความสัมพันธ์กัน

1.2 Cut Away การตัดภาพแทรกเหตุการณ์ เข้ามาแทรกเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่กำลังดำเนินอยู่และเป็นเหตุการณ์หลักของเรื่อง

1.3 Dynamic Cut ใช้เพื่อสร้างความต่อเนื่องทางภาพ ช่วงเวลา ฉากและเหตุการณ์สถานที่เพื่อเชื่อมเหตุการณ์หนึ่งเข้ากับอีกเหตุการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในรูปแบบการใช้ Dynamic Cut เชื่อมโยงเหตุการณ์ด้วยภาพ เชื่อมโยงเหตุการณ์ด้วยเสียงและเชื่อมโยงเหตุการณ์ด้วยภาพและเสียง

1.4 Cross Cut มักใช้กับเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินเรื่องอยู่แล้วมีเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์แรกเข้ามาแทรก ซึ่งเป็นเพียงเหตุการณ์หลักที่กำลังดำเนินเรื่องอยู่ ซึ่งจะถูกตัดแทรกในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จะถูกตัดแทรกเป็นช่วง ๆ สลับไปมากับเหตุการณ์แรกหรือเหตุการณ์หลักอย่างต่อเนื่อง

2. Fade เรียกในภาษาไทยได้หลายชื่อ เช่น การเลื่อนภาพ การจางภาพ ซึ่งเป็นภาษาพื้นฐาน อีกลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างความต่อเนื่องทางภาพ ความต่อเนื่องของช่วงเวลาและความต่อเนื่องของเหตุการณ์

2.1 Fade In หมายถึง ภาพจางเข้าใช้กับการสื่อความหมายที่ต้องการบอกให้ทราบว่าเรื่องกำลังจะเกิดขึ้นหรือเรื่องกำลังจะเริ่มต้นขึ้นหรือใช้ในการเปิดฉากใหม่ สถานที่ใหม่

2.2 Fade Out หมายถึง การจางภาพออกเพื่อต้องการสื่อความหมายว่าเรื่องนั้น ๆ หรือเหตุการณ์จบลงแล้ว หรือสิ้นสุดลงแล้ว

3. Dissolve เรียกว่าภาพจางซ้อนซึ่งเทคนิคของภาพเกิดขึ้นจากการสร้างภาพแบบ Fade In และ Fade Out ซ้อนกันในช่วงสั้น ๆ สื่อความหมายเมื่อต้องการสร้างรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงช่วงเวลา เหตุการณ์สถานที่เป็นหลักโดยเฉพาะสร้างความต่อเนื่องในช่วงเวลานั้น

4. Wipe เป็นภาษาภาพอีกลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจสร้างต่อเนื่องทางภาพ Wipe เป็นรูปแบบของการกวาดภาพ

5. De-Focus นำมาใช้เพื่อการสร้างความต่อเนื่องทางภาพโดยสื่อความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนไปของช่วงเวลา เหตุการณ์ และสถานที่ นอกจากนี้ De-Focus ยังนำมาใช้สื่อความหมาย ในลักษณะของความฝัน ความมึนงง ความไม่รู้สึกรู้สึกรวบรวม ขาดสติ สับสน หรือระลึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ดำเนิน ยอดมิ่ง, 2543 : 146-149)

เสียงในรายการโทรทัศน์

เสียงเป็นส่วนสำคัญของรายการโทรทัศน์ เสียงสามารถช่วยสื่อความหมายประกอบกับภาพได้เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นซึ่งเสียงมีบทบาทในงานโทรทัศน์ดังต่อไปนี้

บทบาทและความสำคัญของเสียง

เสียงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของรายการวิทยุโทรทัศน์ เสียงนำเสนอถ่ายทอดอะไรบางอย่างไปสู่ผู้รับ อาจแบ่งการพิจารณาเกี่ยวกับเสียงได้เป็น 4 พวกคือ

1. เนื้อหา เป็นส่วนที่สำคัญมากถ้าขาดไปก็จะเป็นเรื่องไร้สาระไปโดยปริยาย รายการวิทยุโทรทัศน์จะถ่ายทอดส่วนเนื้อหาโดยอาศัยภาพและเสียงทั้งสองอย่าง

2. อารมณ์ความรู้สึก เป็นองค์ประกอบชนิดหนึ่งถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกบทบาทอย่างหนึ่งที่เสียงทำได้ดี อารมณ์ความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมานั้นอยู่ในฐานะเป็นเนื้อหาหลักในขณะนั้น ๆ ซึ่งเสียงให้อิทธิพลด้วยความรู้สึกลึกซึ้งมาก

3. สุนทรียภาพ หมายถึงความงามหรือความสวยงามนิคมองเห็นได้ด้วยตา แต่หมายถึงความกลมกลืนความพอเหมาะเจาะขององค์ประกอบต่าง ๆ เสียงยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยประดับประดาเป็นสิ่งที่นำมาเสริมแต่งเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหา

4. จินตนาการ รายการวิทยุโทรทัศน์หนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะถูกสร้างโดยอาศัยจินตนาการมากน้อยเพียงใดก็ไม่ได้ถ่ายทอดจินตนาการให้กับผู้ฟังผู้ชม สิ่งที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นเพียง

จินตนาการของผู้สร้าง ผู้ชมจะเกิดการฟังและสร้างจินตนาการขึ้นเองในห้วงของความคิดหรือในใจตนเอง (อภिरักษ์ แสงทรัพย์, 2546:29)

ประเภทของเสียง

เสียงในงานโทรทัศน์แบ่งเป็นหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งมีส่วนช่วยให้งานโทรทัศน์มีความสมบูรณ์มากขึ้นดังนี้

1. เสียงตามหลักเนื้อหา มีหน้าที่นำเสนอเนื้อหาของรายการไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมอาจจัดกลุ่มเสียงได้ตามรูปแบบพื้นฐาน

- 1.1 คำพูด เช่น บทสนทนาของตัวละคร การอ่านข่าวในรายการข่าว เป็นต้น
- 1.2 เสียงตามธรรมชาติ เช่น เสียงปืนที่มาตรการยิงจากมุมมืดในภาพยนตร์สืบสวน
- 1.3 เสียงดนตรี เช่น เสียงเพลงในรายการประเภทมิวสิกวิดีโอ
- 1.4 เสียงพิเศษ เช่น เสียงคล้ายเสียงทูปของหนักเป็นจังหวะต่อเนื่องแทนการเดินของ

หัวใจ

2. เสียงประกอบเพื่อความสมจริง เสียงอันควรเกิดขึ้นตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบอยู่ในรายการวิทยุโทรทัศน์ เสียงประเภทนี้ไม่ใช่เสียงที่นำเสนอเนื้อหาหลักของรายการแต่เป็นเสียงช่วยเพิ่มความสมจริง

3. ดนตรีประกอบ เป็นเสียงที่มีบทบาทมากในรายการวิทยุโทรทัศน์ นอกจากเสียงดนตรีจะโน้มน้าวอารมณ์ของผู้ฟังได้มากกว่าเสียงประเภทอื่น ๆ ความหลากหลายของเครื่องดนตรีทั่วทั้งทำนอง ลีลาจังหวะต่าง ๆ ทำให้มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นไปของรายการวิทยุโทรทัศน์รายการหนึ่ง ๆ อย่างมาก

4. เสียงประกอบพิเศษคือเสียงที่ถูกจงใจสร้างขึ้นเพื่อผลทางจิตใจโดยตรง หรือเพื่อสัญลักษณ์แทนบางสิ่งที่ไม่อาจแสดงได้ด้วยภาพหรือสิ่งที่ไม่อยู่ในความจริงมีอยู่แต่ในจินตนาการ (อภिरักษ์ แสงทรัพย์, 2546:29)

เทคนิคการใช้เสียง

เสียงในการผลิตรายการโทรทัศน์จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคประกอบเพื่อช่วยสร้างอารมณ์ให้เข้ากับเนื้อหา คือ

1. เสียงหลัก นำเสนอส่วนที่เป็นเนื้อหาหรือส่วนสำคัญของรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วการเกิดเสียงหลักมีอยู่ 2 ประการคือ เสียงหลักที่ถูกกำหนดขึ้น และเสียงหลักที่เกิดขึ้นเองตามเหตุการณ์จริงการบันทึกเหตุการณ์จริงแล้วนำมาตัดต่อบรรจุในรายการภายหลัง

- 1.1 เสียงจากการแสดงสด คือ เสียงที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินรายการ

1.2 เสียงจากการพากย์ คือ เสียงที่นำมาพากย์หรือบันทึกไว้ภายหลังโดยที่ภาพได้บันทึกไว้ภายหลัง

1.3 บันทึกจัดเตรียมก่อนบันทึกภาพ เช่น การผลิตรายการแสดงดนตรี

2. เสียงประกอบเพื่อความสมจริง เพื่อเน้นความสมจริงของรายการทำให้ผู้ฟังได้รับอรรถรสได้กระฉ่อนเสียงประกอบเพื่อความสมจริง

3. เสียงแสดงบรรยากาศ ได้แก่ เสียงทั่วไปตามสภาพแวดล้อม

4. เสียงประกอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงความจริงการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ เช่น เสียง แก้วตกแตก

5. เสียงแทนปรากฏการณ์ เสียงใช้แทนปรากฏการณ์ไม่มีการแสดงให้เห็นภาพใช้แต่เสียงผู้ชม สามารถรับรู้ได้

6. การสร้างเสียงแสดงบรรยากาศโดยการบันทึกจากของจริง กรณีเสียงที่ได้มาไม่ตรงกับบรรยากาศ ก็ใช้เสริมบ้าง

7. การสร้างเสียงประกอบปรากฏการณ์มี 2 ลักษณะคือ

7.1 เสียงเฉพาะบันทึกจากของจริง

7.2 เสียงสร้างเลียนของจริง อาศัยเทคนิคอุปกรณ์สร้างเสียงให้คล้ายของจริง

8. การสร้างเสียงแทนปรากฏการณ์ คือ เสียงซึ่งไม่มีภาพสร้างเหมือนกับสร้างเสียงประกอบสร้างเพื่อความสมดุลกับภาพที่ปรากฏเท่านั้น นอกเล่าปรากฏการณ์ที่มองไม่เห็นแต่ก็มีส่วนสัมพันธ์กับภาพขณะนั้น (อภิรักษ์ แสงทรัพย์, 2546:30-31)

การใช้ดนตรีประกอบ

ดนตรีประกอบมีส่วนในการสร้างบรรยากาศและอารมณ์ให้กับงานโทรทัศน์เป็นอย่างมาก จะมีรูปแบบการใช้เสียงดนตรีประกอบดังนี้

1. การเปิดฉาก ได้แก่การเริ่มรายการดนตรีสำหรับเปิดฉากมักมีลักษณะกระตุ้นความสนใจ

2. การปิดฉาก คล้ายกับการเปิดฉากแต่กระตุ้นในทางตรงกันข้ามกลับควรให้ความรู้สึกสิ้นสุดลงหรือสรุป หรือจบ

3. การเชื่อมต่อฉากต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ฉากต่อเนื่อง การเปลี่ยนฉาก จากหลายฉากเกี่ยวเนื่องกันในเหตุการณ์เดียวกัน

4. การเล่าเรื่อง คือ เสียงดนตรีในลักษณะช่วยดำเนินเรื่อง

5. การเกริ่นนำใช้เสียงดนตรีเกริ่นนำก่อนเข้าสู่เหตุการณ์จะเกิดหรือเข้าไปสู่ฉากถัดมา

6. การกระตุ้นเตือนได้แก่การบอกล่วงหน้าถึงอะไรบางอย่างที่เกิดขึ้น เช่น ตัวละครเดินหันรีหันขวางคนเดียวในป่า อาจมีเสียงดนตรีแสดงความน่ากลัว การเตือนความทรงจำ คนตรีที่ใช้มีลักษณะเป็นลักษณะของบางสิ่ง

7. การคัดแปลงความหมายหรืออารมณ์ กรณีที่ภาพไม่ให้ความรู้สึกที่ต้องการเสียงดนตรีแต่งคัดแปลงได้

8. การเน้นความสำคัญและการลดทอนความสำคัญ เสียงดนตรีมีความหมายสอดคล้องกับภาพจะช่วยเน้นความสำคัญของภาพ เสียงดนตรีให้ความหมายตรงกันข้ามกับภาพจะช่วยลดเน้นความสำคัญของภาพ (อิทธิกษ์ แสงทรัพย์, 2546:31-32)

การใช้เสียงประกอบพิเศษ

เป็นเสียงที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะเพื่อสื่อความหมายพิเศษนอกจากเสียงชนิดอื่น ๆ เป็นเสียงพิเศษที่สร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตามประเภทเสียงข้างต้น

1. เป็นเสียงหลัก สร้างเสียงพิเศษเพื่อนำเสนอเนื้อหา เช่น เสียงมังกร
2. เป็นเสียงประกอบเพื่อความสมจริง เช่น ความคั่น สิ่งที่สร้างขึ้นตามจินตนาการ
3. ทำหน้าที่ประกอบดนตรีเสียงพิเศษมักจะใช้กับภาพยนตร์หรือละครที่เป็นวิทยาศาสตร์หรือเรื่องที่เกินจริง (อิทธิกษ์ แสงทรัพย์, 2546:32)

แสงเพื่อการผลิตรายการโทรทัศน์

แสงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณค่าความงามที่ควรให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากแสงเป็นภาษาอย่างหนึ่งของสื่อโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ที่จะสื่อไปยังกลุ่มเป้าหมาย แสงจึงมีความสำคัญในการผลิตงานโทรทัศน์ดังต่อไปนี้

ความสำคัญของแสงเพื่อการผลิตรายการโทรทัศน์

แสงเป็นภาษาอย่างหนึ่งของโทรทัศน์มีความสำคัญต่อการสื่อความหมายและสร้างการรับรู้เชิงจิตวิทยา เช่นเดียวกับภาพและภาษาเสียง เพราะแสงเป็นโครงสร้างที่มีความจำเป็นหนึ่ง ๆ เข้าสู่กล้องโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถ้าปราศจากแสงจะไม่สามารถดำเนินการผลิตได้เลย (ดำเนิน ยอดมิ่ง , 2544 : 180)

แสงกับการสื่อความหมาย

การจัดแสงเป็นศิลปะที่เรียกว่า ศิลปะของแสงและเงา (Art of Light and Shadow) ซึ่งความสำคัญของแสง นอกจากจะนำมาใช้เพื่อให้ความสว่างแล้ว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายนั้น แสงเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการรับรู้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น แสงช่วยสร้างความรู้สึทางอารมณ์ เช่น ความเศร้า ความสุข ความรัก เป็นต้น ผลของแสงที่มีต่อการรับรู้และสื่อความหมายเชิงนามธรรมในลักษณะดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นผลมาจากความสมบูรณ์ของการจัดแสง โดยที่การจัดแสงเพื่อการผลิตรายการโทรทัศน์นั้น มีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการนำเสนอเหตุการณ์ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของรายการที่ผลิตนั้นๆ เป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายของแสง

1. เพื่อให้มีกำลังส่องสว่างเพียงพอต่อการถ่ายทำ
 2. เพื่อการเสริมสร้างทัศนียภาพและมิติทางภาพ
 3. เพื่อถ่ายทอดความหมายและสร้างอารมณ์ร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ
 4. เพื่อสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 5. เพื่อสร้างบรรยากาศสมจริงตามลักษณะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- (ดำเนิน ยอดมิ่ง, 2544:181)

ธรรมชาติของแสง

การที่เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ นั้น เป็นผลมาจากวัตถุใด ๆ ที่สะท้อนแสงมายังเรตินาของเรา แสงที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้นได้แก่ แสงของดวงอาทิตย์ เรียกว่าแสงกลางวัน (Day Light) แสงกลางวันนี้ในทางฟิสิกส์ได้ทำการพิสูจน์แล้วว่าเป็นแสงที่ประกอบด้วยสีของแสงอยู่หลายสีทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

แหล่งแสง

การถ่ายทำโทรทัศน์ทั้งการถ่ายทำในสตูดิโอและนอกห้องส่งนั้น จำเป็นต้องใช้แสงสว่างเป็นส่วนประกอบในการถ่ายทำ ซึ่งแสงประกอบเพื่อการถ่ายทำนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. แสงธรรมชาติ(Nature Light) หมายถึง แสงสว่างที่ได้มาจากแหล่งกำเนิดแสงที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้นได้แก่ หมายถึงแสงของดวงอาทิตย์เป็นแสงที่ให้กำลังส่องสว่างในลักษณะของแสงสีขาว(White Light) การถ่ายทำภาพยนตร์ทางโทรทัศน์มีความเกี่ยวกับการใช้แสงกลางวันเนื่องจากบางฉากต้องถ่ายทำนอกสถานที่ ดังนั้นจำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติ

2. แสงประดิษฐ์ หมายถึง แสงสว่างที่ได้จากแหล่งกำเนิดแสงที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแสงสว่างเพื่อแทนแสงจากธรรมชาติ ได้แก่ แสงจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้า แสงจากตะเกียง เทียนไข เป็นต้น ซึ่งแสงประดิษฐ์ที่นำมาใช้ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์นั้น เป็นแสงที่ได้มาจากกระแสไฟฟ้าเป็นหลัก และจุดกำเนิดของการเปล่งแสงสว่างจะเกิดจากเส้นลวดโลหะภายในหลอดไฟ หรือที่เรียกว่าไส้หลอด ซึ่งเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านไส้หลอด จะเกิดแสงสว่างขึ้น (ดำเนิน ขอดมิ่ง, 2544:185-186)

หลักการจัดแสง

ในการจัดแสงเพื่อการผลิตรายการโทรทัศน์ นั้นมีหลายประการในการจัดแสงพื้นฐาน โดยยึดเอาหลักดวงไฟเป็นเกณฑ์ดังนี้

1. ไฟหลัก(Key Light) ให้ความสว่างจัดจ้านทำหน้าที่ให้แสงสว่างแก่ฉากทั้งหมดมีกำลังส่องสว่างมากให้ความสว่างกระจายโดยรวม มีความตัดกันของแสงสูงมากทำให้เกิดเงาขึ้นภายในฉากและรายละเอียดของภาพมีความแข็งกระด้าง ไฟหลักเป็นดวงไฟที่วางตำแหน่งไว้ด้านบนของกล้องโทรทัศน์เป็นมุมกับวัตถุที่ถ่ายทำภายในฉากประมาณ 45 องศา

2. ไฟลบเงา(Fill Light) คุณลักษณะของแสงที่กระจายออกมาเป็นบริเวณกว้างมีความเข้มข้นน้อยมาก เนื่องจากลำแสงของดวงไฟจะกระทบกลับเข้าไปยังด้านในของโคมไฟ มีความนุ่มนวลขึ้น ไฟลบเงาจะใช้ทำหน้าที่ขจัดหรือเกลี่ยความเข้มเงาดำและความกระด้างของแสงที่เกิดจากไฟหลักให้หายไป

3. ไฟส่องหลัง (Back Light) ได้แก่ไฟที่วางตำแหน่งเหนือวัตถุเอียงไปทางซ้ายหรือขวา โดยวางตำแหน่งของดวงไฟไว้ตรงกันข้ามกับไฟหลัก และส่องมาจากมุมสูงด้านหลังของสิ่งที่ถ่าย โดยทำมุมกับวัตถุนั้น ๆ ประมาณ 45-70 องศาในแนวตั้ง ทำหน้าที่เน้น โครงสร้าง ทำหน้าที่แยกสิ่งที่ถ่ายออกจากฉากหลัง สร้างการรับรู้เกี่ยวกับมิติในฉาก ทำให้ในฉากมีความลึก และทำหน้าที่สร้างเงาดำภายในฉาก

4. ไฟส่องฉากหลัง (Background Light) ได้แก่ไฟส่องไปยังฉากหลังที่อยู่ในสตูดิโอทั่วไป ช่วยสร้างความกลมกลืนระหว่างฉากหลังและองค์ประกอบอื่นๆ ภายในฉากนั้นๆ ทำหน้าที่ส่องฉากหลังเพื่อเพิ่มผลพิเศษบางลักษณะ เช่น ช่วยสร้างภาพเว้าเว้าไร้ขอบฟ้า ทะเล และมิติแห่งการมองเห็นที่ไกลที่สุดสายตา (ดำเนิน ขอดมิ่ง, 2544:185)

การจัดแสงสำหรับการแสดงที่เคลื่อนไหว

การจัดแสงสำหรับเหตุการณ์ที่ไม่มีการเคลื่อนไหวย่อมเป็นเรื่องง่ายกว่าการจัดแสงสำหรับการแสดงที่มีการเคลื่อนไหวของตัวแสดง เนื่องจากตัวแสดงในพื้นที่ทำให้แสงตกกระทบยังผู้แสดงเปลี่ยนไป ดังนั้นการจัดแสงสำหรับการแสดงที่มีการเคลื่อนไหว เช่น ละคร หรือรายการอื่น

ๆ ต้องมีกำหนดและวางตำแหน่งให้ไฟแต่ละดวงได้ทำหน้าที่หลาย ๆ จุดเพื่อเกิดการส่องสว่างครอบคลุมพื้นที่ ๆ ตัวแสดง เคลื่อนไหวไปมาอย่างสม่ำเสมอ (ดำเนิน ยอดมิ่ง, 2544:191-192)

การจัดแสงเพื่อสื่อความหมาย

การจัดแสงใช้หลักการวางตำแหน่งของดวงไฟ 4 จุดนั้น เป็นการจัดแสงเพื่อสื่อความหมาย ในการถ่ายทำทั่ว ๆ ไป วิธีการจัดแสงที่เน้นให้เกิดผลของแสงแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อการถ่ายทำอีกหลายลักษณะได้แก่

1. Hard Light ผลของแสงจะมีความเข้มแข็งกำลังส่องสว่างสูง ตัดกันระหว่างแสง และเงาค่อนข้างจัด ภาพที่ได้จะแข็งกระด้างไม่นุ่มนวล ต้องการสื่อความหมายและสร้างความรู้สึกลึกซึ้ง เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ แข็งแรง หนักแน่น

2. Soft Light ผลของแสงจะมีลักษณะตรงข้ามกับการจัดแสงแบบ Hard Light แสงแบบ Soft Light จะมีความนุ่มนวลสว่างสดใสปราศจากเงาเข้มและความกระด้างของแสง การจัดแสงแบบนี้ช่วยเพิ่มความกลมกลืนภายในฉาก ช่วยสร้างความรับรู้ในเรื่องของความรัก ความฝัน ความสุข ความสมหวัง

3. การจัดแสงแบบ Low Key Light เป็นวิธีการจัดแสงอีกลักษณะหนึ่งผลของแสงแบบ Low Key Light มีอัตราส่วนการตัดกันสูงระหว่างโทนดำและโทนขาว โดยอัตราของแสงสีขาวร้อยละ 20 อัตราส่วนของโทนสีดำร้อยละ 80 จะมีความเข้มเป็นส่วนมาก ภาพที่ได้จะมีโทนสีตั้งแต่เทา กลางไปจนถึงโทนดำ แสงลักษณะนี้ใช้นั้นอารมณ์ ความลึกลับ ความกลัว

4. การจัดแสงแบบ High Key Light จะได้อัตราส่วนของโทนสีขาวต่ออัตราส่วนของโทนสีเทาดำ ร้อยละ 80:20 ผลที่ได้จะเป็นพื้นที่ของแสงสีขาวนวลเป็นส่วนใหญ่ จะมีพื้นที่เทาดำเป็นส่วนน้อย ช่วยสร้างบรรยากาศมีชีวิตชีวา สดใส อ่อนหวาน (ดำเนิน ยอดมิ่ง, 2544:198-201)

การออกแบบตัวอักษร

ในการออกแบบกราฟิก ไม่ใช่ภาพเท่านั้นที่จะบอกความหมายทั้งหมด ตัวอักษรยังช่วยบอกข้อมูลและสร้างความสวยงามให้กับงานได้ เริ่มแรกเดิมที ตัวอักษรที่บทบาทในงานสิ่งพิมพ์เป็นหลัก แต่ในปัจจุบันงานออกแบบแทบทุกชนิดต้องใช้ตัวหนังสือเป็นองค์ประกอบในภาพที่จัดวางได้อย่างลงตัว ตัวอักษรจึงมีผลต่อความสวยงามมาก งานกราฟิกบางชิ้นอาศัยแค่รูปถ่ายสวยๆ รูปเดียว และโปรยตัวหนังสือเข้าไปเท่านั้นงานก็ออกมาดูดี ส่วนรายละเอียดในการออกแบบตัวอักษรนั้น ประกอบด้วย 3 สิ่งดังนี้

1. ชนิดของตัวอักษร (Type Style) ตัวอักษรไทยแบบราชการ หรือหรือแบบมีหัว เป็นแบบที่เราคุ้นเคยกันมากที่สุด ซึ่งหัวอักษรนี้ที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวอักษรไทย (ศาสตรา สุตะวงษ์, 2546:47)

2. บุคลิกของตัวอักษร (Type Character) การใช้ Character ของตัวอักษรนั้นก็แล้วแต่สถานการณ์ของงาน เช่น เมื่อเราต้องการการเน้นข้อความที่สำคัญ เราอาจจะใช้ตัวที่เป็น Bold หรือ Italic เพื่อให้สะดุดตาในกลุ่มตัวอักษรที่เราคุ้นเคยกันอยู่แล้ว

3. ขนาดของตัวอักษร (Type Size) ขนาดของอักษรในงานออกแบบกราฟิกเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะต้องใช้ในการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการใช้หน่วยกำหนดขนาดตัวอักษรเป็นสากลจึงเป็นที่แพร่หลาย นักออกแบบจึงต้องทำความเข้าใจกับเรื่องนี้ด้วย ขนาดของตัวอักษรเป็นการกำหนดขนาดที่เป็นส่วนของขนาดความกว้างกับความสูงและรูปร่างของตัวอักษร โดยถือเอาความสูงเป็นหลักในการจัดขนาดที่เรียกว่า “พอยท์” ขนาดของตัวอักษรหัวเรื่องมักจะใช้ขนาดตั้งแต่ 16 พอยท์ขึ้นไป ส่วนขนาดของเนื้อความก็จะใช้ขนาดตัวอักษรประมาณ 6 พอยท์ 16 พอยท์ แล้วแต่ลักษณะงานนั้น ๆ (สิดางค์ุ เจนวนิจฉัย, 2543:8)

หลักการเขียนบทโทรทัศน์

การเขียนบทโทรทัศน์ เป็นศาสตร์และศิลปะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนการเขียนลักษณะอื่นๆ ซึ่งมีหลักการในการเขียนดังนี้

1. การคิดออกมาเป็นภาพโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดด้วยภาพเป็นหลัก และเสริมด้วยคำพูดและเสียง ภาพจะต้องถ่ายทอดเหตุการณ์ออกมาอย่างเป็นศิลปะ และสื่อความหมายในการรับรู้ของผู้ชม ผู้เขียนบทจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ออกมาให้ภาพที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้ชมภาพเหล่านี้ อาจจะใช้เพียงคำพ้องเพื่อสื่อสารเรื่องราวกับผู้ชม หรือใช้เสียงประกอบหรือเสียงดนตรีเสริม โดยไม่ต้องมีคำบรรยาย คำพูดประกอบก็ย่อมได้

2. การเขียนคำพูดเพื่อการได้ยินการชมโทรทัศน์ ผู้ชมจะได้ยินคำพูดคำบรรยายเพียงครั้งเดียว ไม่สามารถกลับมาฟังใหม่ได้ เช่น การกลับมาอ่านใหม่ในหนังสือ ดังนั้น คำพูดที่ใช้จะต้องง่าย เหมาะแก่การฟังของกลุ่มผู้ชมแต่ละกลุ่ม ไม่ควรใช้ประโยคที่ซับซ้อนเกินไป ใช้ภาษาพูดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นภาษาพูดที่สื่อสารอารมณ์ด้วย นอกเหนือจากเนื้อหาแล้ว และที่สำคัญค่านั้นต้องสำคัญต่อภาพอย่างมีความหมายและศิลปะ ไม่ควรบอกว่าภาพนั้นคืออะไร แต่ควรอธิบายกระตุ้นให้ผู้ชมคิดถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นในนั้นมากกว่า

3. การเข้าในพื้นฐานของผู้ชม การรับรู้ของผู้ชมแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน และไม่เท่ากัน เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มนักศึกษา กลุ่มเกษตรกร ผู้เขียนบทโทรทัศน์จะต้องสื่อสารภาพและคำให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มด้วย อย่างเช่น กลุ่มเด็กย่อมยากที่จะเข้าใจถึงการที่เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน การบอกย้อนเรื่องกลับไปกลับมา ผู้เขียนต้องไม่เขียนในสิ่งที่กล่าวถึงการรับรู้ของกลุ่มผู้ชมมากเกินไป

4. การเข้าใจการนำเสนอทางรายการโทรทัศน์ บทโทรทัศน์เป็นเสมือนแปลนของรายการทั้งหมดว่าดำเนินไปอย่างไร ดังนั้นการที่ผู้เขียนบทโทรทัศน์ มีความรู้ทางด้านเทคนิคของการนำเสนอทางโทรทัศน์ เทคนิคของการทำภาพพิเศษ เรื่องของแสงเสียงแล้ว ย่อมสามารถที่จะจินตนาการในการนำเอาสิ่งเหล่านี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เวลาเป็นสิ่งที่จำกัดอีกอย่างหนึ่งของรายการที่ผู้เขียนบทจะต้องใช้ให้คุ้มค่าที่สุดในช่วงที่ได้รับมา (อุฬาร เนื่องจำนงค์, 2527:105)

ขั้นตอนการเขียนบทโทรทัศน์

ขั้นตอนการเขียนบทโทรทัศน์ ก็คล้ายกับการเขียนบทวิทยุ กล่าวคือขั้นตอนในการเขียนก็จะคล้ายกันคือ

กำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึงผู้เขียนบทต้องตอบคำถามให้ได้ว่า เนื้อหาของรายการที่นำเสนอ นั้น เมื่อผู้ชมชมแล้วต้องการให้เกิดอะไรกับผู้ชม ซึ่งคำถามนี้ถ้านำหลักวัตถุประสงค์ ของการสื่อสารมาอธิบายก็จะอธิบายได้ดังนี้

1. เพื่อให้ข่าวสารและข้อเท็จจริง เป็นการเสาะหาข้อมูลหรือเหตุการณ์ต่างๆ มานำเสนอ เพื่อให้ทราบว่า ใครทำอะไร ที่ไหน กับใคร ผลเป็นอย่างไร
2. เพื่อให้ข้อคิดเห็นทัศนคติ ในกรณีอาจมีวัตถุประสงค์แยกย่อยเช่น เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือให้คงทัศนคติเดิม หรือก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบก็ได้
3. เพื่อให้การศึกษาและเรียนรู้
4. เพื่อความบันเทิง และจรรโลงใจแก่ผู้ชม ได้แก่รายการที่เน้นความบันเทิง
5. เพื่อโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจ เช่นรายการโฆษณาทางธุรกิจ

ซึ่งในแต่ละวัตถุประสงค์เหล่านี้ยังมีวัตถุประสงค์ย่อยๆของแต่ละข้อลงไปอีก บางรายการอาจมีวัตถุประสงค์หลักและรอง เช่นในขณะที่ให้ความบันเทิงก็ให้ข้อคิดไปด้วย เพื่อเฉพาะเจาะจงให้มากขึ้น วัตถุประสงค์จะเป็นตัวชี้วัดว่า รายการนั้นจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1. ศึกษากลุ่มเป้าหมาย ตอบให้ได้ว่าเขียนให้ใครดู เขาชอบและไม่ชอบอะไร
2. กำหนดหัวข้อเรื่อง หรือวางแผนความคิด หรือเรียกว่าธีม บางครั้งแนวคิดของเรื่องอาจออกมาในรูปของชื่อเรื่องเพื่อเป็นการชี้นำผู้ชมว่า จะได้พบกับอะไรในรายการที่จะนำเสนอ แต่

บางครั้งแนวคิดก็สอดแทรกในเรื่อง ผู้ชมต้องค้นหาเอง ซึ่งแนวคิดอาจเป็นหลักการใหม่ ทักษะใหม่ มุมมองใหม่

3. การทำเค้าโครงเรื่องหรือ Treatment การหาเค้าโครงเรื่องนี้ อาจหาได้จากเรื่องที่มีคนเขียนไว้แล้ว หรือเขียนขึ้นมาใหม่ ฟังหรือสอบถามมาจากผู้อื่นและเหตุการณ์ต่างๆ สาเหตุที่เราต้องนำเค้าโครงเรื่องมาเขียนใหม่ เนื่องจากการเขียนในรูปแบบอื่นๆ นั้น มีจุดประสงค์การเขียนเพื่ออ่าน จึงมีรายละเอียดมาก และไม่อยู่ในรูปแบบที่จะผลิตรายการได้ เพราะบทโทรทัศน์ต้องแสดงถึงสิ่งเหล่านี้คือ

3.1 บอกลักษณะจากตลอดจนเครื่องประกอบฉาก

3.2 บทบาท การแสดงออก และ Stage business

3.3 การใช้กล้องโทรทัศน์

3.4 ชื่อผู้แสดงหรือผู้พูด

3.5 คำพูด

3.6 น้ำเสียงการพูด (เพื่อแสดงอารมณ์)

3.7 คนตรี

3.8 เสียงประกอบ

Plot คือ โครงเรื่องที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อได้เค้าโครงเรื่องมาแล้ว ก่อนที่จะลงมือเขียนบท ผู้เขียนบทควรคำนึงถึง

3.9 ภาพ ได้แก่ฉากและเครื่องประกอบฉาก ตัวละครและบทบาททำทาง และการใช้กล้องโทรทัศน์

3.10 เสียง ได้แก่คำพูด คนตรีและเสียงประกอบ

นอกจากนี้ผู้เขียนบทยังต้องคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือ เพราะจะช่วยให้บทมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับเครื่องมือ เพราะถ้าแต่งบทเลิศเลอแต่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานได้ก็เสียเวลาเปล่า

4. เลือกรูปแบบรายการที่จะนำเสนอ พร้อมทั้งเวลาเช่นรายการหนึ่งอาจมีรูปแบบพูดคุยสัมภาษณ์ สารคดี หรือข่าว แล้วแต่ผู้เขียนจะสร้างสรรค์ ค้นหาและลงมือเขียน การเขียนบทโทรทัศน์ที่ดีนั้นก่อนอื่นควรแปลเรื่องราวที่ต้องการผลิตเป็นรายการโทรทัศน์ออกมาเป็นนามธรรมเสียก่อน โดยเขียนออกมาเป็นภาพที่แน่นอน เรียกว่า Visualization pictureization process การทำภาพให้เป็นนามธรรมนั้นมีวิธีการดังนี้คือ

4.1 อ่านเรื่องราวที่ต้องการผลิตรายการโทรทัศน์ออกมาเป็นภาพและเสียง เพื่อให้เห็นความสลับซับซ้อนของการผลิตที่เป็นไปได้

4.2 พยายามให้เทคนิคการเปลี่ยนภาพ ระยะเวลา มุมมองของภาพในแต่ละภาพ ออกมาอย่างชัดเจน

4.3 แปลความจากข้อ 1 และ 2 ออกมาเป็นภาพและเสียงที่เรียงลำดับเรื่องราวใน ลักษณะของรูปธรรม (เพ็ญศรี จุลกาญจน์, 2546:157-158)

บทโทรทัศน์แบบสมบูรณ

บทโทรทัศน์ที่รวมเอาคำพูดทุกคำที่ผู้แสดงพูด เช่นเดียวกับภาพทุกภาพที่จะปรากฏบนจอโทรทัศน์ไว้ในบทโทรทัศน์ทั้งหมด บทโทรทัศน์ทั้งหมด บทโทรทัศน์แบบสมบูรณนี้มักใช้กับรายการละคร รายการข่าว และการโฆษณาเป็นส่วนใหญ่ การเขียนบทโทรทัศน์แบบนี้มีทั้งข้อดีคือความสะดวกและข้อเสียที่เกิดขึ้น ข้อดีก็คือ บทโทรทัศน์ที่สมบูรณนั้นจะช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถมองเห็นภาพที่จะเกิดจากรายการโทรทัศน์ได้ทั้งหมด ก่อนที่จะทำการซ้อมและแสดง จึงทำให้ทราบเวลาที่แน่นอนในการแสดง กำหนดได้ว่ากล้องจะตั้งอยู่ในตำแหน่งใดของห้องผลิตรายการ ผู้แสดงจะต้องทำอะไรบ้าง เคลื่อนไหวอย่างไร หันซ้ายหรือขวา และจะต้องพูดอะไรบ้าง ส่วนความไม่สะดวกคือ ข้อเสียของบทโทรทัศน์แบบนี้ก็คือ ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างคงที่ไม่สามารถยืดหยุ่นได้

บทโทรทัศน์ประเภทนี้ เป็นบทที่เขียนอย่างละเอียดในภาพ(Shot) แต่ละภาพอาจจะละเอียดถึงขั้นบอกว่าจะใช้กล้องโทรทัศน์กล้องใดจับภาพนั้นๆ การเปลี่ยนภาพด้วยการตัดภาพ (Cut) การทำภาพจางซ้อน(Mix) หรือการกวาดภาพ(Wipe) ด้านเสียงจะมีคำบรรยาย หรือบทสนทนาที่สมบูรณของรายการรวมถึงการใช้ดนตรี ละเอียดประกอบอื่นๆ ผู้เขียนบทบางคนจะเขียนเป็นสตอรี่บอร์ด(Story Board) ไว้ในบทด้วย ยิ่งทำให้ผู้กำกับรายการได้ง่ายยิ่งขึ้น ตรงตามความต้องการของผู้เขียนบทมาก (อุฬาร เนื่องจาง, 2527:68)

การตัดต่อแบบต่อเนื่อง

คือการตัดต่อที่ใช้ในภาพยนตร์ส่วนใหญ่ ที่มีความสัมพันธ์กันได้แก่ แอ็คชั่น ตำแหน่งทิศทางการมอง และการเคลื่อนไหวของผู้แสดงหรือ “ซัปเจ็ค” องค์ประกอบภาพ เวลา พื้นที่ แสงเงา สี ทั้งหมดมีความต่อเนื่องกันอย่างมีเหตุผลระหว่างช็อตต่อช็อต ซึ่งผู้ตัดต่อต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าควรให้ตอนใดต่อเนื่องและตอนใดไม่จำเป็นต้องต่อเนื่อง หรือตัดทิ้งไปได้

วิธีการตัดต่อให้เกิดความต่อเนื่องต้องคำนึงถึงการถ่ายทวนซ้ำแอ็คชั่น (over-lapse) คือการถ่ายทำภาพยนตร์ที่มีแอ็คชั่นของผู้แสดงทุกครั้งต้องให้ผู้แสดงทวนซ้ำแอ็คชั่นกับท้ายช็อตก่อนหน้านั้น เพื่อจะได้ภาพที่ต่อเนื่องกันระหว่างช็อต ต่อช็อต ส่วนจะเลือกใช้ ท้ายคัท หรือหัวคัทอันใดอันหนึ่งก็ได้ ในขั้นตอนการตัดต่อ หรืออาจใช้วิธีการถ่ายแบบ 3 เทค (triple-take technique) ซึ่ง